

Znalosti islámské kultury a náboženství žáků středních škol a jejich postoje k islámu

Olga Randulová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Olga Randulová
Osobní číslo: H15271
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Znalosti islámské kultury a náboženství u žáků středních škol

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti islámské kultury a náboženství v souvislosti s edukací žáků středních škol.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

KOPECKÝ, René a Charif BAHBOUM. Co je dobré vědět o arabském a islámském světě.

Brandýs nad Labem : Dar Ibn Rushd, 2014. ISBN 978-80-86149-88-2.

OSTRANSKÝ, Bronislav. Atlas muslimských strašáků. Praha: Academia, 2014. ISBN

978-80-200-2428-2.

KROPÁČEK, Luboš. Islám a Západ. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-540-2.

MENDEL, Miloš, Bronislav OSTRANSKÝ a Tomáš RATAJ. Islám v srdci Evropy. Praha:

Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.

LHOŤAN, Lukáš. Islám a islamismus v České republice. Pstruží: Lukáš Lhoťan v Pstruží,

2011. ISBN 978-80-904932-1-6.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Hana Včelářová

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

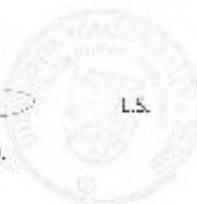
11. ledna 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2018

Ve Zlíně dne 11. ledna 2018

doc. Ing. Hana Včelářová, Ph.D.
ředitelka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Bezu na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o zrušení a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledky obhajoby¹⁾;
- bezu na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univernitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 131/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o zrušení některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohláším, že:

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně, dne 9. 9. 2019

Prohlášení autora

1) Pokud autor nepožádá o uzavření licenční smlouvy na užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona, může být jeho práce zveřejněna v elektronické podobě v informačním systému Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a může být dále šířena elektronicky bez ohledu na výsledky obhajoby. Prohlášení autora, že nepožádá o uzavření licenční smlouvy, má pro autorův dílo závaznou platnost pouze pokud je učiněno předem a předem zveřejněno v elektronické podobě v informačním systému Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a pokud je učiněno předem zveřejněno v elektronické podobě v informačním systému Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou znalostí a postojů žáků středních škol k islámské kultuře a náboženství. Teoretická část se zabývá multikulturalitou, multikulturní výchovou a postoji, seznamuje s pojmy, které jsou v souvislosti s islámskou kulturou a náboženstvím nejčastěji používány. Empirická část práce zkoumá pomocí dotazníku znalosti a zjišťuje postoje žáků středních škol ke kultuře a náboženství islámu.

Klíčová slova: multikulturalismus, multikulturní výchova, postoje, islám, muslimské tradice

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with high-school student's knowledge and attitudes to Islamic culture and religion. The theoretical part is about multiculturalism, multicultural education and attitudes and describes most commonly used words in Islamic culture and religion. The empirical part examines these knowledge and attitudes through a questionnaire.

Keywords: multiculturalism, multicultural education, attitudes, Islam, muslim tradition.

Děkuji PhDr. Haně Včelařové za ochotný přístup, připomínky a cenné rady, které mi poskytl při vedení bakalářské práce.

Motto:

„Každé poznání vychází ze srdce, každé vzdělání ze života.“

Christian Friedrich Hebbel

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MULTIKULTURALISMUS.....	12
1.1 VZNIK MULTIKULTURALISMU	13
1.2 DIMENZE MULTIKULTURALISMU	14
2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA	15
2.1 PŘÍSTUPY V MULTIKULTURNÍ VÝCHOVĚ	16
2.1.1 KULTURNĚ STANDARDNÍ PŘÍSTUP	16
2.1.2 TRANSKULTURNÍ PŘÍSTUP.....	16
2.2 CÍLE MULTIKULTURNÍ VÝCHOVY.....	16
2.3 ZÁKLADNÍ POJMY V MULTIKULTURNÍ VÝCHOVĚ.....	17
2.3.1 ETNIKUM A RASA.....	17
2.3.2 NÁROD A NÁRODNOST.....	18
2.3.3 KULTURA	18
3 POSTOJE.....	20
3.1 VÝVOJOVÁ CHARAKTERISTIKA	21
4 ISLÁM.....	22
4.1 POČÁTKY ISLÁMSKÉ KULTURA A NÁBOŽENSTVÍ.....	22
4.1.1 PRVNÍ ZMÍNKY O ISLÁMSKÉ KULTUŘE.....	22
4.1.2 PRVNÍ ZVĚSTI O ISLÁMU V ČECHÁCH.....	22
4.1.3 KŘIŽÁCKÉ VÝPRAVY	22
4.2 PRVKY ISLÁMU	23
4.2.1 KORÁN	23
4.2.2 ALLÁH.....	23
4.2.3 MODLITBA.....	23
4.2.4 MEŠITA	24
4.2.5 MEKKA A MEDINA	24
4.3 MUSLIMSKÉ TRADICE	24

4.3.1	ODÍVÁNÍ MUŽŮ A ŽEN.....	25
4.3.2	MANŽELSTVÍ.....	26
4.3.3	VÝCHOVA DĚTÍ.....	26
4.3.4	SMUTEČNÍ OBŘAD.....	27
5	SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI.....	28
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
6	PROJEKT VÝZKUMU.....	30
6.1	ÚVOD.....	30
6.2	VÝZKUMNÉ CÍLE.....	31
6.3	TECHNIKA A METODA SBĚRU DAT.....	31
6.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	31
7	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	33
8	INTERPRETACE VÝZKUMU.....	49
9	DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
9.1	DISKUSE.....	51
9.2	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
	ZÁVĚR.....	52
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	55
	SEZNAM GRAFŮ.....	56
	SEZNAM TABULEK.....	57
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Téma mé bakalářské práce Znalosti islámské kultury a náboženství žáků středních škol a jejich postoje k islámu jsem si vybrala zejména proto, že jsem chtěla zjistit, jaký je pohled žáků středních škol na tuto kulturu a náboženství. Na území naší republiky přichází stále větší množství cizinců a otázka multikulturního soužití se stává podstatnou pro pozitivní vytváření interkulturních vztahů. Tato generace, na rozdíl od generací starších, vyrůstá spolu s dětmi, které jsou jiných národností a etnik, a ne zřídka jsou součástí jejich třídního kolektivu. Chtěla bych proto zjistit, zda postoje těchto žáků k islámu jsou laděny spíše pozitivně či negativně, zda znají základní prvky a obyčeje islámské kultury i náboženství.

Strach z muslimů (islamofobie) má kořeny v dávné minulosti, navazuje na strach z arabských a tureckých výbojů, který spojoval islám se zlem a násilím. Nepřidají tomu ani teroristické útoky, páchané členy Islámského státu. Pokládám, proto za důležité seznamovat žáky prostřednictvím multikulturní či globální výchovy s kulturou národností a etnik na celém světě, s náboženstvími, která vyznávají. Větší znalost vede k většímu porozumění a pohodě ve vzájemném soužití.

Teoretická část této práce se zabývá multikulturalismem a multikulturní výchovou, seznamuje se základními pojmy multikulturní výchovy, s definicí postojů, islámem a jeho základními a pro islám důležitými pojmy. Praktická část nás seznamuje s výsledky výzkumu, který proběhl mezi žáky středních škol, prostřednictvím dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MULTIKULTURALISMUS

V multikulturní výchově je často zmiňován pojem multikulturalismus. Je to termín, který se začal používat ve vyspělých zemích teprve v několika posledních desítkách let. Jedním z důvodů je zvýšená migrace obyvatel z některých zemí Evropy, Afriky i Asie, kteří jsou stoupenci mnoha existujících náboženství. Nejvíce pak křesťanství a islámu.

Kymlicka vnímá multikulturalismus jako reakci na dřívější model unitárního, homogenního národního státu. V tomto modelu byl stát pokládán za „majetek“ dominantní národnostní skupiny, jež používala k prosazování své identity, jazyka, historie, kultury apod. Každý, kdo nepatřil k této skupině, byl pak asimilován či dokonce vyloučen (Kymlicka 2007, Bourdieu 1998)

Bourdieu (1998) pokládá kulturu za základní prvek budování národní identity. Stát podle něj přispíval ke sjednocování kulturního života tím, že sjednocoval pravidla (metrická, právní, lingvistická) a homogenizoval formy komunikace, zvláště komunikace úřední (formuláře, tiskopisy)

Podle Buryánka je multikulturalismus charakterizován jako:

Stav společnosti, ve které vedle sebe žijí různé sociokulturní skupiny se specifickými systémy institucí, tradic, postojů a hodnot. V tomto pojetí je pojmu multikulturalismus užíváno neutrálně, koexistence různých skupin neznamena automaticky přítomnost tolerance a respektu ve vzájemných vztazích.

Proces, při kterém dochází k výměně kulturních statků, k vzájemnému ovlivňování kulturních systémů a případně k vytváření systémů nových.

Vědecká teorie, která se zabývá různými aspekty sociokulturní rozmanitosti. Multikulturalismus zkoumá a srovnává odlišné názory na svět, různá pojetí skutečnosti, rozmanité vzorce chování, komunikační kódy, zabývá se kulturními rozdíly jako výsledkem specifické adaptace společnosti na různá prostředí.

Společenský cíl, multikulturalismus, v tomto pojetí znamená vědomé úsilí o vytvoření pluralitní společnosti zahrnující množství odlišných sociokulturních skupin. Jejich soužití má být založeno na principech rovnosti, tolerance, respektu, dialogu a konstruktivní spolupráce. (Buryánek a kol., 2002, s. 11-12)

Multikulturalismus je pojem, který není jednoduché vymezit. „Jednou je jím míněn určitý typ společenské situace, jindy se jedná o vědeckou teorii, v dalším případě pak o politický cíl, vizi či ideál, anebo o soubor praktických či edukativních strategií, které směřují k naplnění tohoto ideálu. Zároveň je multikulturalismus klasifikován jako ideologie., koncept, princip, diskurz či hnutí, ale také jako hodnota, postoj, problém nebo výzva. A nezdá se, že tento výraz používán prostě jako slovo bez jakéhokoliv bližšího určení“ (Hirt 2005, s. 9)

1.1 Vznik multikulturalismu

Problematika soužití různých kultur se projevuje již v pozdní antice, nejvíce ve velkých městech, kde je soustředěno značné množství přistěhovalců. Města se rozdělují na jednotlivé čtvrti, podle náboženství nebo kultury jejich obyvatel. Zjednodušením řečtiny a později latiny, vzniká společný jazyk. Ten slouží k usnadnění komunikace mezi všemi kulturami.

Ve středověkých, převážně zemědělských společnostech nebyla jazyková a kulturní pluralita problémem, ve městech to již bylo o něco složitější. Tato radikální změna nastala až v novověku, z důvodů postupující centralizace států a růstu centrální moci, vznikem státní byrokracie, která jednala s každým občanem přímo, vznikem průmyslu a s tím spojené masové migrace obyvatel do měst, snahou o řešení politických problémů zejména parlamentními diskusemi vyžadující jazykovou komunikaci, vznikem veřejného mínění, masových médií a volebních kampaní, které se probíhaly v určitém jazyce a masový pohyb obyvatel z chudých do bohatších oblastí.

Za období vzniku multikulturalismu jsou považována 60. léta 20. století. V těchto letech začíná do Evropy přicházet značné množství migrantů z oblastí mimo Evropu. Evropské země, ovlivňované svou historií a se silným pro národnostním cítěním, nebyly na tuto situaci připraveny. Nepřípravenost na neevropskou imigraci a neochota otevřít se jiným vlivům činila v průběhu 60. a 70. let 20. století mnohým evropským zemím potíže, na které byly nuceny tyto země reagovat. (Barša, 2003)

1.2 Dimenze multikulturalismu

Dle Hirta jsou rozlišeny tři dimenze multikulturalismu, kterými je determinována multikulturní výchova.

Deskriptivní dimenze multikulturalismu – jde o popis (deskripce) situaci či stavu společnosti, která vykazuje kulturně pluralitní znaky. Multikulturalismus je pojmán jako sociální realita.

Normativní dimenze multikulturalismu – v této dimenzi se snažíme na základě toho, co bylo popsáno v deskriptivní dimenzi formulovat, jak by to mělo být. Jde o snahy o řešení problémů, které jsou spojeny s existencí multikulturní společnosti. Tato dimenze nám ukazuje, jaká by situace měla být. Vychází z poznatku, že lidé jsou znevýhodněni v přístupu ke společenským zdrojům. Toto znevýhodnění vychází z toho, že jsou považováni za příslušníky neprivilegovaných společenských skupin. Pracuje s popisem aktuálního stavu multikulturní společnosti.

Praktická dimenze multikulturalismu – uvádí myšlenku normativního multikulturalismu do praktického života. Je to činnost, která směřuje ke zlepšování vztahů různých sociokulturních skupin v multikulturní společnosti. Můžeme zde zařadit multikulturní výchovu, činnost médií, legislativní opatření. (Jakoubek, 2005)

Multikulturalismus se stal základem pro vznik multikulturní výchovy. Multikulturalismus lze definovat jako prostředek k vytvoření fungující společnosti, která se skládá z odlišných socio-kulturních skupin.

2 MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

Pro multikulturní výchovu existuje mnoho charakteristik. Tento pojem byl převzat z anglického jazyka. Má za úkol žáky vzdělávat v oblastech poznávání jiných kultur, ras a etnik a seznamovat je s jejich odlišnostmi.

Multikulturní výchova byla od svého začátku reakcí na to, že idea národního státu byla konfrontována s existencí jiných etnických a kulturních skupin, vyskytujících se na území tohoto státu. (Ong, 2004) Od svých začátků byla vnímána především jako koncept, řešící soužití lidí z různých etnických skupin v rámci dané země, stále více obsahově posouvala ke snaze připravit žáky a studenty na život v globalizovaném světě. (Banks, 2004)

Multikulturní výchova nabyla na významu v období posledních několika desítek let, kdy do zemí Evropy přichází tisíce imigrantů, jejichž kultura i náboženství se od evropské v mnoha směrech odlišuje.

Pod názvem multikulturní výchova pak v praxi existuje více přístupů, které se od sebe odlišují. Jde o přístupy, které jsou postavené na informování o jiných etnických skupinách. Jsou inspirovány kulturně standardním přístupem. Jiný přístup je zaměřen na porozumění tématům, která spojujeme s interkulturním soužitím. Tedy na reflexi soužití. Multikulturní výchova může být inspirována i transkulturním přístupem. (Moree, 2015)

Charakteristika dle Průchy: „Multikulturní výchova je edukační činnost zaměřená na to, aby učila lidi z různých etnik, národů, rasových a náboženských skupin žít spolu, vzájemně se respektovat a spolupracovat. Provádí se na základě různých programů ve školách a v mimoškolních zařízeních, v osvětových akcích, v reklamních kampaních, v politických opatřeních. Jsou s ní spojovány velké naděje i značné finanční prostředky, ale její skutečné efekty nejsou spolehlivě prokazovány“. (Průcha, 2006, s.15)

Multikulturní výchova je nezbytnou a důležitou součástí vzdělání. Poskytuje informace o kultuře jiných národů, jejich zvycích a obyčejích. Učí vzájemnému porozumění a respektu k jiným socio-kulturním společenstvím.

2.1 Přístupy v multikulturní výchově

2.1.1 Kulturně standardní přístup

Kulturně standardní přístup vychází z předpokladu, že sociokulturní, tedy etnické, národnostní a další skupiny mají své specifické znaky. Tyto rozdíly způsobují nedorozumění v interkulturních kontaktech. Tento přístup je založen na přesvědčení, že pro zlepšení vzájemných interkulturních vztahů je nutné tyto rozdíly pochopit a naučit se je respektovat, adekvátně na ně reagovat a zacházet s nimi efektivně. (Moree a Bittl, 2007) Tento přístup je v naší zemi nejvíce využíván a do praxe byl aplikován již v průběhu 90. let 20. století.

Vzájemné nedorozumění se může stát počátkem konfliktů mezi kulturami.

2.1.2 Transkulturní přístup

Myšlenka transkulturního přístupu se v multikulturní výchově objevuje od 80. let. Jeho rozvoj je dán vzrůstající migrací. Dochází k intenzivnějšímu prolínání kultur. To vede ke zvýšenému vnímání důležitosti jejich národního rámce.

Transkulturní přístup odstupuje od uvažování v kategoriích a hovoří o zkušenostech jednotlivce, které se projevují při vzájemném setkávání s druhými jako kulturní rozdíl. Pracuje s konkrétními jevy a jejich odlišnými kulturními interpretacemi namísto s dopředu určenými soubory znaků, virtuálně aplikovanými na jednotlivé jevy. (Moree, 2008)

Oba směry mají své opodstatnění. Transkulturní přístup souvisí s propojováním kultur a zvýšenou intenzitou interkulturních kontaktů. Kulturně standardní přístup má svou roli spíše v kulturně jednotném prostředí, kde lze snadněji definovat hranice jednotlivých kultur.

2.2 Cíle multikulturní výchovy

„Multikulturní výchova si klade za cíl dosažení takových kognitivních a afektivních změn osobnosti žáka, aby jeho jednání dostalo požadavkům na fungující a pozitivní soužití v multikulturní společnosti. Za nejobecnější pak můžeme považovat podporu a upevňování vzájemných vztahů, mezi socio-kulturními skupinami, především mezi majoritou a minoritami“ (Hladík, J., 2006, s.26).

Mistrík říká: „Multikulturní výchova je systém výchovných cílů a postupů, jež mají za cíl podporovat pokojné soužití různých kultur.“(Mistrík, E. 2008)

Multikulturní výchova by měla učit i vychovávat, změna již vytvořených a zakořeněných postojů žáků je nelehkým úkolem. Prostřednictvím nových poznatků může žák přehodnotit své dosavadní názory a vytvořit si nové, může se změnit jeho způsob chování k příslušníkům jiné etnické nebo náboženské příslušnosti. Poznání kultury mu umožní srovnat ji se svou kulturou a uvědomit si její pozitiva nebo negativa.

2.3 Základní pojmy v multikulturní výchově

2.3.1 Etnikum a rasa

Etnikum lze charakterizovat jako skupinu lidí, kteří mají společný původ, sdílejí společnou kulturu a obvykle hovoří i společným jazykem. Pro každé etnikum je společné to, že se odlišují svou vlastní etnicitou.

Etnicitou můžeme označit souhrn kulturních, jazykových, rasových i teritoriálních faktorů, společné historie původu. To vše formuje etnické vědomí člověka, jeho procit'ování sounáležitosti s určitou etnickou skupinou. Toto vědomí nazýváme etnickou identitou (Průcha, 2006, s. 29)

Průcha vymezil pojem rasa takto: „Rasy (plemena) jsou velké skupiny lidí s charakteristickými tělesnými znaky, které jsou dědičné, vytvořily se vlivem přírodního prostředí a vznikly původně v určitých geografických teritoriích: europoidní plemeno v Evropě a na Blízkém východě, negroidní plemeno v Africe, mongoloidní plemeno v Asii.“(Průcha,2006, s.52)

Rasismus je dle Průchy označení pro jednání, které překračuje pouhé vnímání odlišností ras a přetváří se na nepřátelské jednání vůči příslušníkům jiné rasy. Toto jednání se nejvíce projevuje jako agresivní chování, verbální nebo fyzické, násilí či diskriminace. (Průcha, 2006)

Rasa je na rozdíl od etnika dědičná. Příslušníci jednotlivé rasy se odlišují barvou pleti, vlasy, mají specifické rysy obličeje, očí nebo nosu. Etnikum je tvořeno skupinou lidí, kteří mohou být nejen stejné rasy, ale navíc sdílejí společnou kulturu a historii.

2.3.2 Národ a národnost

Pojem národ, charakterizoval již J. A. Komenský: „Národ jest množství lidí zrozených z téhož kmene, bydlících na témže místě ve světě (jakoby ve společném domě, který nazývá vlastí), užívajících téhož zvláštního jazyka a spojených týmiž svazky společné lásky, svornosti a snahy o dobro obecné“ (J. A. Komenský, Šťěstí národa, 1659).

Je vidět, že již v 17. století se již řešila otázka soužití či rozlišení národů, jejich specifické zvyky a tradice.

Dle Velkého sociologického slovníku (1996, sv.1, s.668-669) je charakterizován takto: „Národ je osobité a uvědomělé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území“.

„Národ lze popsat ve smyslu etnickém, jako soubor osob se společnou historií, tradicí, zvyky, jazykem, společným územím a národním hospodářstvím, ale i ve smyslu politickém, jako společenství občanů daného státu, tedy občanů, kteří mají státní příslušnost tohoto státu“ (Průcha, 2006, s. 38).

Národ tedy můžeme chápat jako pojem s vymezeními dle společné kultury a tradic, ale i jako na pojem zasahující do politiky státu.

2.3.3 Kultura

K multikulturní výchově má úzký vztah pojem kultura. Kultura provází člověka od počátku jeho existence.

Kulturu lze vymezit dvěma způsoby. V širším pojetí je kultura vše, co vytváří lidská civilizace. Jsou to materiální výtvořiny lidské činnosti, jako obydlí, nástroje, oděvy atd. a duchovní výtvořiny, jako umění, zvyky, náboženství, morálka, právo či politika. V užším pojetí je tento pojem vztahován k projevům chování lidí. Jedná se o zvyklosti, společenské rituály, symboly, zvolené způsoby komunikace, předávání zkušeností. (Průcha, 2006)

„Kultura je souhrn prostředků a mechanismů specificky lidské adaptace k vnějšímu prostředí. Představuje program činnosti jednotlivců a skupin, který je fixovaný sociokulturními stereotypy a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě a) výtvořin lidské práce, b) sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců),

c) idejí (kognitivních systémů), d) institucí organizujících lidské chování.“ (Velký sociologický slovník, sv. 1, s. 548-549)

Každý národ má svou specifickou a jedinečnou kulturu, která má i svou ojedinělou historii. Z ní čerpají a předávají si vědomosti lidé již po staletí. Kulturu jiných národů můžeme poznávat také prostřednictvím archeologických nálezů.

3 POSTOJE

Tento pojem se v oboru sociálních věd začal používat na počátku minulého století. Prvními autory, kteří s tímto pojmem pracovali jsou Florian Znaniecky, Luis Thurston, William Thomas.

V současnosti je známo mnoho definic postojů, které jsou pojaty z odlišných hledisek.

- Dle autorů Fishbeina a Ajzena (1975): „Postoje jsou naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost“.

Každý jedinec zaujímá svůj jedinečný postoj, na jeho formování se podílely odlišné faktory.
- Osgood, Suci, Tannenbaum definují postoje takto: „Postoje jsou predispozicí k reakci, která se od jiných stavů připravenosti liší hodnotícím charakterem reakce, ke které predisponují“ (In Leontiyeva, Vávra, 2009, s. 18).
- „Postoj je získaný motiv vyjadřující jedincův vztah k určitému subjektu, k věcem, lidem, skupině, činnosti, události, ideji apod. Lidé se ve svých postojích liší. Postoj zahrnuje tři složky: poznání subjektu a názory na něj, jeho citové hodnocení a pobídka k jednání či chování v souladu s názorem a emočním hodnocením“ (Čáp, Mareš, 2001, s. 149-150).
- „Postoj je určitá myšlenková, citová či akční odezva na určité objekty, osoby, sociální skupiny, problémy, situace, hodnoty. Je to zkušeností organizovaný stav psychické pohotovosti jedince reagovat na základě subjektivního vztahu na objekty a situace“ (Kolář, 2012, s. 102).
- „Postoj je získáván jednotlivcem na základě spontánního učení v rodině a v jiných sociálních prostředích. Je determinován kulturně, tj. má specifický obsah v jednotlivých kulturních skupinách“ (J. Průcha, 2000).

Vytvářením postojů zasahuje do všech oblastí našeho života. Naše postoje se po celý život mění a jsou ovlivněny prostředím v němž žijeme, situacemi, které prožíváme a lidmi, se kterými se setkáváme.

3.1 Vývojová charakteristika

Žáci středních škol prochází obdobím dospívání. Toto období je fází pozdní adolescence a probíhá od 15 do 20 let. Dochází k rozsáhlým změnám, které se projevují přeměnou celé osobnosti. Ovlivňují je faktory biologické, psychické i sociální. Dochází k hledání vlastní identity, dospívající se chtějí zbavit svých dětských zvyklostí a sociální podřízenosti. Dochází k celkové psychosociální proměně a pohlavnímu dozrání. Jedinec v tomto období potřebuje čas, aby si porozuměl, zvolil budoucí cíle a osamostatnil se v oblastech, ve kterých se to od něj očekává. Významným předělem je ukončení profesní přípravy a ekonomická samostatnost. (Vágnerová, 2005)

Na formování a ovlivňování postojů se podílí rodina, vrstevníci, prostředí, v němž jedinec vyrůstá, škola a sdělovací prostředky. V oblasti tělesné dochází ke změně vzhledu, dospívající se začíná zajímat o svůj zevnějšek. Jeho úprava a styl oblečení se stávají prostředkem k vyjádření vlastní identity. Změna postoje k základním psychickým potřebám je dána změnou uvažování, která je součástí vývoje poznávacích procesů. Dochází k přehodnocení pocitu jistoty a bezpečí, mizí infantilní jistota a dospívající usiluje o novou. Mění se postoj k budoucím možnostem. V tomto období dochází také k emočnímu vývoji. Změny se projevují větší impulzivitou, vztahovačností, sníženým sebeovládáním či agresí. Mohou tak vznikat postoje, které jsou později přehodnocovány. Ke stabilizaci emočního prožívání dochází ke konci adolescence. (Vágnerová, 2005)

Toto období dospívání je provázeno množstvím změn. Ty pro dospívajícího člověka nejsou jednoduché. Značný podíl na tom, jak se se vzniklou situací vyrovná, na jeho podpoře, by měla nést nejen jeho rodina, ale také učitelé. Dospělí by měli svým způsobem chování a vystupování jít příkladem a pozitivně ovlivňovat jejich měnící se postoje

4 ISLÁM

Islám je pokládán za druhé nejpočetnější náboženství. Na celém světě ho vyznává asi 2 miliardy muslimů. Jen v Evropě jich žije asi 26 milionů. Otázka soužití s jinými národy se tedy týká i muslimů.

4.1 Počátky islámské kultura a náboženství

Pro bližší seznámení se s islámskou kulturou a náboženstvím je dobré znát i základní fakta o jejich historii.

4.1.1 První zmínky o islámské kultuře

Za zakladatele islámu je považován Muhammad Ibn Abdulláh. Narodil se v Mekce, okolo roku 570 n.l. Ve svých čtyřiceti letech (610 n. l.) vystoupil se svým prorockým posláním, novým, veskrze revolučním učením založeným na víru v jednoho Boha a reformě dosavadních společenských vztahů (Petráček) Brzy po Muhammadově smrti, v průběhu několika desítek let, rozšířila vítězná vojenská tažení islám napříč kontinenty. Předvoj arabské jízdy pronikl dokonce roku 732 až do střední Francie. (Kropáček, 2002)

4.1.2 První zvěsti o islámu v Čechách

Nejstarší písemné zprávy o islámu a muslimech na našem území pochází z období Velké Moravy. Kromě nich nacházíme důkaz i v archeologických nálezech islámských mincí, například v Kelči na Moravě. Přes naše území procházel dálkový obchod, jehož hlavním artiklem byl med, vosk, kožešiny a především otroci. (Mendel, 2007)

4.1.3 Křižácké výpravy

Dalšími zprávy o islámu na území českého státu se datují do období křižáckých výprav ve 12. a 13. století. Křižáci mířily do Svaté země, s cílem ovládnout oblasti, kde žil a byl pochován Ježíš Kristus, nyní však obývané převážně muslimskými a křesťanskými Araby. Oficiálně se Češi zúčastnili až druhé křížové výpravy, v čele s knížetem Vladislavem II. (Mendel, 2007)

4.2 Prvky islámu

Islám má stejně jako jiná náboženství svého Boha, svatou knihu, modlitby posvátná poutní místa.

4.2.1 Korán

Mezi nejvýznamnější prvky islámského náboženství náleží svaté Písmo muslimů – Korán. Je to soubor Muhammadových zjevení, která probíhala za jeho života, po dobu dvaceti let, při meditacích na hoře Hírá. Podle islámských učenců existují čtyři základní části této svaté knihy. Jsou to záležitosti víry, předepsané kultovní věci, morálka člověka a vztahy mezi lidmi. Korán je dělen do jednotlivých súr (kapitol) a ty jsou děleny na áje (verše). Správným přednesem koránu se zabývá obor nazývaný at-tažwíd. Způsob čtení koránu je třeba studovat. Podle islámského učení jsou modlitby pronášeny v jiném jazyce než jazyce arabském neplatné. Koránu je zakázáno se dotýkat, pokud není provedena rituální očista duše. (Kopecký, 2014)

4.2.2 Alláh

Alláhem je nazýván arabsky bůh. Toto jméno používali již pohanští Arabové pro označení nejvyššího božstva, které ale neuctívali a měli o něm jen povrchní představy. Pro muslimy je Alláh nesrovnatelný s čímkoliv na světě. Zvolání: „Alláhu akbar!“, v překladu „Bůh je největší!“ je používáno v různých souvislostech. Je známé jako zvolání při teroristických útocích, ale jde i o vyjádření souhlasu, o výraz velebení, při shromáždění davů nahrazuje potlesk. Je používáno při pronášení modliteb a svolávání k nim. (Ostránský, 2014)

4.2.3 Modlitba

K nejdůležitější povinnosti muslima patří modlitba. Denně má muslim vykonat pět modliteb. K tomu, aby byla modlitba platná je potřeba splnit dané podmínky. Náleží mezi ně rituální očista, čistota těla modlícího se, jeho oděvu a místa k modlení, zakrytí nahoty (u muže všeho mezi pupkem a koleny, u ženy celého těla, kromě obličeje a rukou po zápěstí). Dále platí dodržení času určeného k modlitbě, dodržení směru modlitby k posvátné Mekk-

ce, dodržení posloupnosti jednotlivých úkonů modlitby. Modlitba má být zdrojem vnitřního míru a klidu duše.

K povinnostem muslima patří pout' do posvátné Mekky, pokud mu to dovoluje jeho zdraví a hmotné prostředky (Kopecký, 2014)

4.2.4 Mešita

Mešita je v islámské architektuře nejrozšířenější typ stavby. Mešita je určena především k modlitbám, ale slouží i jako prostor k setkávání komunit. Ve středověku se v nich konala výuka a soudní pře. Součástí mešity bývají společné umývárny, aby bylo vyhověno požadkům na rituální očistu. Ve mešitách bývá oddělen prostor pro muže a ženy, není-li to možné, modlí se ženy v zadní části, za muži (Ostřanský, 2014).

4.2.5 Mekka a Medina

Mekka je místem, ke kterému se obracejí muslimové z celého světa. Je považována za duchovní a historické srdce islámu. Již v předislámské době byla významným náboženským i hospodářským centrem. Do okrsku kolem Mekky nesmí vkročit nevěřící. Během své pouti se zde věřící ocitají ve stavu zasvěcení. V jeho průběhu nesmějí prolévat krev, pohlavně obcovat, trhat rostliny, stříhat si nehty a vlasy.

Medina je nazývána také Město prorokovo. Původně to byla oáza s několika vesnicemi. Nachází se zde Prorokova mešita, která je považována za druhé nejvýznamnější místo islámu. Tato mešita stojí na místě mešity původní, ve které byl pohřben prorok Muhammad (Ostřanský, 2014).

4.3 Muslimské tradice

Každý národ i náboženství má své specifické tradice, zvyky a obyčeje. V rámci setkávání lidí odlišných kultur může dojít k vzájemnému nepochopení a ztížené komunikaci. Výchova k pochopení kulturních rozdílů tak má ve vzdělávání důležitý význam.

4.3.1 Odívání mužů a žen

Muslimská kultura oblékání je od naší velmi odlišná. Nejvíce jsou odlišné způsoby oblékání sledovány u žen, které používají několik způsobů zahalování.

4.3.1.1 Odívání mužů

Islámská ustanovení zahrnují nejen pokyny pro odívání žen, ale i mužů. Jde o pokyny, které části těla mají být zakryty, jaké jsou přípustné materiály oblečení nebo jak si má muž upravovat vlasy a vousy. Muž by neměl oblékat oděvy z hedvábí, zdobené zlatem, měl by udržovat čistotu a nosit plnovous. Způsob úpravy zevnějšku určují náboženské, etnické, lokální či sociální zvyklosti. V konzervativních společnostech Arabského poloostrova upřednostňují například roucho s dlouhými, širokými rukávy, na egyptském venkově volný splývavý úbor. Jeho součástí jsou široké kalhoty, upevněné kolem pasu šňůrou, vesta a na ní se může nosit zdobený kabátek. Tradiční pokrývkou hlavy je fez a turban. Oblečení je výrazem identity, ale slouží také k odlišení se od muslimů jiného smýšlení. (Kopecký, 2014)

4.3.1.2 Odívání žen

Ženy nosí šaty z různých materiálů, hedvábí, plátna, brokátu nebo sametu. Bývají většinou černé, ale mohou být i jiných barev. Bývají i za dvou dílů, součástí bývá kabátek. Do společnosti si oblékají zdobený kabát. Aby žena svůj oděv ochránila, nosí na šaty zástěru. Někdy nosí úzké kalhoty, zdobené dole na nohavicích. Na hlavě nosí šátek. Ženy se rády zdobí, ozdoby nosí na hlavě, nosu, uších, rukou i nohou. Kromě různých šperků používají k ozdobě i tetování, nevíce Hennou. (Kopecký, 2014)

Ženy si také různými způsoby zahalují. Rozlišujeme burku, což je svrchní vrstva oděvu ženy, sloužící k zakrytí celého těla, čádor, který na rozdíl od burky odhaluje obličej, hidžáb-šátek, kterým si zahaluje vlasy, krk a poprsí, niqáb-závoj, který zakrývá celý obličej, mimo oči. Zahalování je spojováno s cudností. Míra požadovaného zahalení se v jednotlivých zemích liší. Někde bývá požadováno zákonem (Írán), jinde jde jen o nepovinnou kulturní zvyklost (Pákistán) nebo módou, ke které se ženy dobrovolně vrací (Turecko). Zahalování má podle muslimů dva účely. Věřící muži nejsou rozptylováni hříšnými myšlenkami a mohou se tak více soustředit na Boha a také chrání samotné ženy v jejich zájmu. (Kopecký, 2014)

Lidé stojící mimo tuto kulturu spojují zahalování žen s jejich postavením ve společnosti, které vnímají jako podřízené mužům.

4.3.2 Manželství

Uzavírání muslimského manželství a pravidla, která s tím souvisí se odlišují od našich zvyklostí.

Muslimské manželství může být i polygamní (nejvíce čtyři manželky), ale jen za předpokladu, že muž dokáže své ženy uživit a rovným dílem zabezpečit. Sňatek se uzavírá podpisem smlouvy mezi mužem a zákonným zástupcem ženy, nejčastěji otcem nebo bratrem. Je v ní dáno, jaká bude výše dar, nejčastěji finančního, který ženich vyplácí zástupci nevěsty. Pravidla k uzavření manželství jsou předepsána Koránem. Muž má povinnost živit ženu a žena jej musí poslouchat. Manželství může zaniknout z důvodu úmrtí, vykoupením se z manželství, prohlášení soudce o neplatnosti manželství a rozvodem. I po rozvodu je muž povinen se o ženu po určitý čas starat a ona se nesmí provdat. Rodina bývá více soudržnější, než je tomu na Západě. (Kopecký, 2014)

4.3.3 Výchova dětí

Těhotenství a výchova dětí muslimů, má také své zvláštnosti.

Těhotná žena má být podle tradice hýčkána a měla by dostat vše na co má chuť. Jinak se to může nepříznivě odrazit na povaze dítěte. Po porodu má dítě zůstat prvních sedm dní co nejbližší matce. Když dítěti vyrostle první zoubek, dle tradice se vaří kaše, do které se dávají mince, a poté se dítěti potřeba hlava, aby netrpělo v životě nouzí. Pokud dítě již chodí, doporučuje se ho nedávat přes den spát, aby lépe spalo v noci. Dítě musí jít spát umyté a nesmí být oblečeno v hedvábí, aby si zvykalo na těžkosti života. Výchova dítěte směřuje k tomu, aby bylo pravdomluvné, musí mít úctu ke starým lidem, k rodičům a rodinným svazkům, nesmí být lakomé a musí být trpělivé.

Děti mohou navštěvovat soukromé, náboženské i státní školky. Školu navštěvují od sedmi let, dívky ukončují školní docházku po absolvování páté třídy. V některých zemích je docházka povinná do deváté třídy, pak ještě následuje odborná škola nebo gymnázium. Na univerzitách bývá počet studujících žen často nadpoloviční, s porovnáním s muži. Ti jdou dříve pracovat, aby uživil rodinu.

4.3.4 Smuteční obřad

Tradice pohřbívání je v muslimské kultuře udržována, tak aby byly dodržovány všechny nezbytné posloupnosti. Od způsobu pohřbívání u nás se značně odlišuje.

Dle tradice by tělo zemřelého mělo být pohřbeno do druhého dne po smrti. Zemřelý se omyje čistou vodou, do které je přidán kafr a poté se zahalí do pruhu bílého plátna. Tělo se uloží na máry nebo do rakve. Je uloženo na pravý bok tváří k Mekce. Použití rakve v islámu není předepsáno. Spalování mrtvých je v islámu zakázáno. (Kopecký, 2014)

5 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část je zaměřena na tematické okruhy, která se vztahují k tématu práce. Rozdělení témat je směřováno tak, aby jednotlivá témata postupovala od obecných ke konkrétním a sestupně na sebe navazovala. První kapitola se věnuje problematice vzájemného soužití kultur, kterou se zabývá multikulturalismus. Další kapitola nás seznamuje s pojmem multikulturní výchova, s přístupy a cíli multikulturní výchovy. Na ně navazují pojmy, které jsou v multikulturní výchově často používány. Patří mezi ně etnikum, rasa, národ, národnost a kultura. Další část je věnována charakteristice postojů a vývojové charakteristice dospívajících v období pozdní adolescence. Poslední kapitola je zaměřena na islám. Seznamuje nás nejen s jeho historií, ale i s hlavními prvky islámu. K nim náleží Korán, Alláh, modlitba, mešita, Mekka a Medína. Samotnou podkapitolu jsou muslimské tradice. Je zaměřena na kulturu oblékání muslimů a rodinný život (uzavírání manželství, těhotenství a výchova dětí, smuteční obřad).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PROJEKT VÝZKUMU

6.1 Úvod

Pro toto téma jsem se rozhodla z důvodu mého studia v oboru sociální pedagogika. V naší republice i okolních zemích se setkáváme s muslimskou, pro nás ještě ne příliš známou kulturou. I když u nás muslimské komunity žijí již mnoho let a bez konfliktů, v současnosti se z důvodů migrace velkého množství lidí dostávají do Evropy i muslimové, kteří jsou více radikální. Z pohledu sociálního pracovníka je nezbytné znát zvyky, obyčeje a způsoby komunikace v této kultuře, aby se v případě práce s jejími příslušníky předešlo nečekaným nedorozuměním a spolupráce probíhala v klidu a s porozuměním. Důležitá je také edukace dětí a mládeže v souvislosti s touto odlišnou kulturou, protože i mezi jejich vrstevníky se s jejími členy mohou setkat. Svou úlohu sehrává i multikulturní výchova, která byla v rámci reformy výchovně – vzdělávacího systému v ČR realizované podle Národního programu rozvoje vzdělání, zavedena od roku 2007 na různých typech škol. Je realizována jako průřezové téma – stává se součástí různorodých vyučovacích předmětů.

Obsah práce je směřován na znalosti žáků středních škol o islámské kultuře a náboženství a na postoje, které k této kultuře zaujímají. Postoj je hodnotící vztah zaujímaný jednotlivcem vůči okolnímu světu, jiným subjektům i sobě samému, který zahrnuje i tendenci chovat se či reagovat určitým relativně stabilním způsobem. „Postoj je získáván jednotlivcem na základě spontánního učení v rodině a v jiných sociálních prostředích. Je determinován kulturně, tj. má specifický obsah v jednotlivých kulturních skupinách“ (Průcha, 2000).

Podkladem pro téma mé práce byla kniha Multikulturalismus – ztracené paradigma? (Preissová Krejčí, 2014), ve které se mimo jiné zabývá i problematikou multikulturní výchovy na středních školách a Multikulturní výchova (Hladík, 2006).

6.2 Výzkumné cíle

Hlavním výzkumným cílem této práce je zjistit, jaké znalosti mají žáci středních škol o islámské kultuře a náboženství a jaké jsou jejich postoje k islámu.

Dílčí výzkumné cíle:

Cílem je zjistit, zda žáci středních škol znají základní prvky islámského náboženství (4,5,6,10,11)

Cílem je zjistit, jaké postoje žáci zaujímají k muslimské národnosti a ke společnému soužití. (7,8,9,12,13)

Cílem je zjistit, zda žáci středních škol ví, odkud přichází do Evropy nejvíce migrantů (14)

Cílem je zjistit, jaký postoj zaujímají žáci k tradičnímu zahalování hlavy muslimských žen (15)

Cílem je zjistit, jaký postoj zaujímají žáci k páchání domácího násilí vůči muslimským ženám v Afghánistánu (16,17,18)

Cílem je zjistit, zda jsou žáci informováni o velmi nízké zdravotní péči, která je poskytována afghánským ženám a jaký postoj k této situaci zaujímají (19,20,21)

Vymezení hlavních pojmů ve výzkumných cílech: prvky islámské kultury a náboženství, postoje, muslimská národnost.

6.3 Technika a metoda sběru dat

Výzkum byl proveden pomocí kvantitativní strategie, metodou dotazování, technikou dotazníku. Žáci byli požádáni o pravdivé vyplnění dotazníku a seznámeni s cílem výzkumu. Současně byli informováni, o tom, že dotazník je anonymní. Výsledky byly zpracovány dle metod uvedených v knize Metody pedagogického výzkumu – základy kvantitativního výzkumu (M. Chráska,2016)

6.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor pro bakalářskou práci tvořili žáci Střední školy podnikatelské a vyšší odborné školy a žáci Střední průmyslové školy polytechnické ve Zlíně. Jednalo se o záměrný výzkumný soubor. Dotazník žáci vyplňovali ve škole. Byl jim předložen po dohodě

s řediteli škol, se souhlasem rodičů. Osloveni byli žáci 2.,3. a 4. ročníku. Vlastnímu dotazníkovému šetření předcházela předvýzkum. Bylo rozdáno 10 dotazníků na Střední škole podnikatelské. Na jeho základě byly některé položky dotazníku přeformulovány. Celkem bylo rozdáno 130 dotazníků. Návratnost byla 126 dotazníků, z nichž byly dva vyřazeny, z důvodu neúplných údajů. Tyto školy mají každá své specifické zaměření a skladbu žáků s odlišnými zájmy, výuku s odlišnou skladbou předmětů. Ve Střední průmyslové škole je větší zastoupení chlapců a byl zde předpoklad jejich menšího prosociálního citění. Tento předpoklad vychází z rozdílu mezi jejich navenek projevovaným genderovým chováním a mezi jejich skutečným sociálním citěním. Oproti tomu na Střední škole podnikatelské jsou ve větším počtu zastoupeny děvčata, u nichž je předpoklad většího prosociálního citění.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 124 respondentů, kteří odpovídali na 21 otázek. Odpovědi na jednotlivé otázky jsou vyjádřeny v procentech, jsou zaznamenány v tabulkách a sloupcových grafech.

První tři otázky zjišťovaly údaje o pohlaví, navštěvovaném ročníku a bydlišti respondentů.

Otázka č. 1: Jsem:

První otázka dotazníku se týkala pohlaví respondentů. Složení bylo následující: 74(tj. 60 %) dívek a 50(tj. 40 %) chlapců.

	Ženy	muži	celkem
Počet	74	50	124
Procenta	59,68 %	40,32 %	100 %

Tabulka č. 1: Vyhodnocení otázky č.1

Otázka č. 2: Jaký ročník střední školy navštěvujete?

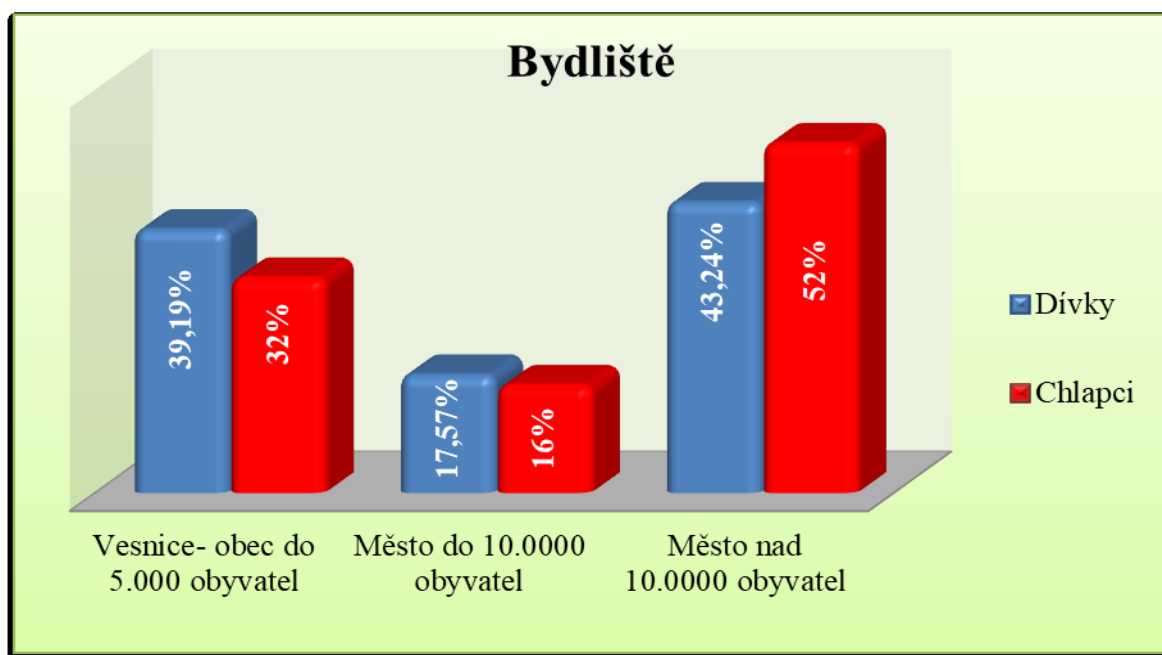
Tato otázka zjišťovala, který ročník střední školy respondenti navštěvují. Z tabulky je patrné, že II. ročník navštěvuje 41(55 %) dívek a 26(52 %) chlapců. III. ročník navštěvuje 17 (23 %) dívek a 5(10 %) chlapců a IV. ročník navštěvuje 16(22 %) dívek a 19(38 %) chlapců.

Ročník	Dívky		Chlapci		Celkem	
II.	41	55,41 %	26	52 %	67	54,03 %
III.	17	22,97 %	5	10 %	22	17,75 %
IV.	16	21,6 %	19	38 %	35	28,22 %

Tabulka č. 2: Vyhodnocení otázky č.2

Otázka č. 3: Místo mého bydliště je:

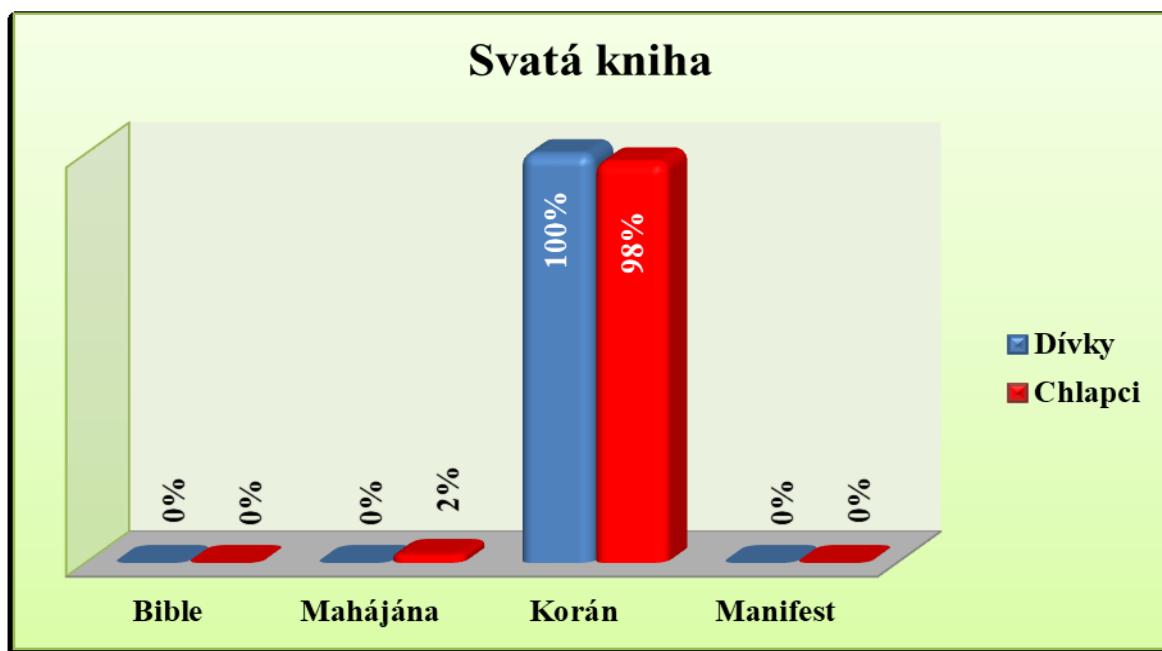
Z uvedených odpovědí vyplývá, že na vesnici-obci do 5000 obyvatel bydlí 29(39 %) dívek a 16(32 %) chlapců. Ve městě do 10000 obyvatel je to 13(18 %) dívek a 8(16 %) chlapců. Ve městě nad 10000 obyvatel bydlí 32(43 %) dívek a 26(52 %) chlapců.

Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č.3

Otázka č. 4: Která kniha je svatou knihou islámu?

Na tuto otázku odpovědělo správně 74(100 %) dívek a 49(98 %) chlapců. Jen 1(2 %) chlapec uvedl špatnou odpověď.

Graf č. 2: Vyhodnocení otázky č.4

Otázka č. 5: Do jaké doby byste zařadili vznik tohoto náboženství?

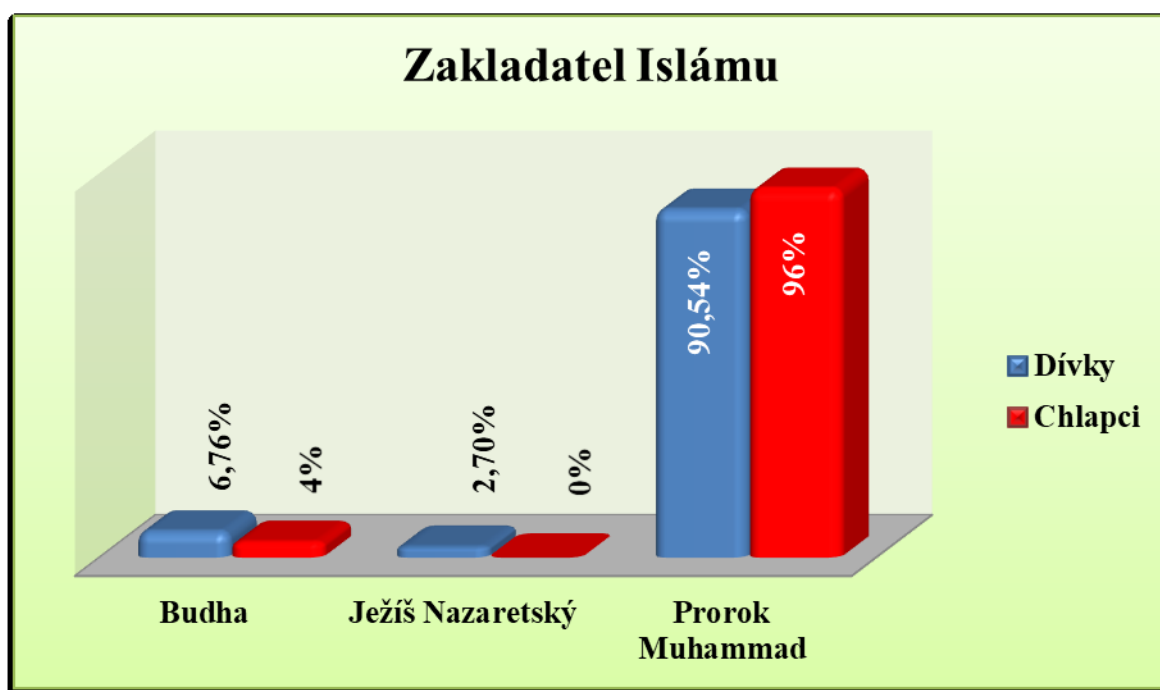
Na tuto otázku správně odpovědělo 35(47 %) dívek a jen 13(26 %) chlapců. 24(48 %) chlapců, si myslí, že toto náboženství vzniklo asi před 3000 lety, z dívek je to 13(18 %). Dobu vzniku náboženství koncem 17. století uvedlo 12(16 %) dívek a 7(14 %) chlapců a 14(9 %) dívek a 6(12 %) chlapců by vznik toho náboženství zařadilo na počátek našeho letopočtu.

	Dívky		Chlapci		Celkem	
7. století n. l.	35	47,30 %	13	26 %	48	38,71%
Asi před 3000 lety	13	17,57 %	24	48 %	37	29,84%
Koncem 17. století	12	16,22 %	7	14 %	19	15,32%
Kolem počátku n. l.	14	8,92 %	6	12 %	20	16,13%

Tabulka č. 3: Vyhodnocení otázky č.5

Otázka č. 6: Kdo je považován za zakladatele náboženství islámu?

Správně odpovědělo na tuto otázku 67(91 %) dívek a 48(96 %) chlapců. 5(7 %) dívek a 2 (4 %) chlapci si myslí, že zakladatelem islámského náboženství je Buddha a 2(3 %) dívky udávají, že jím byl Ježíš Nazaretský.

Graf č. 3: Vyhodnocení otázky č. 6

Otázka č. 7: Jak hodnotíte Váš vztah k muslimům?

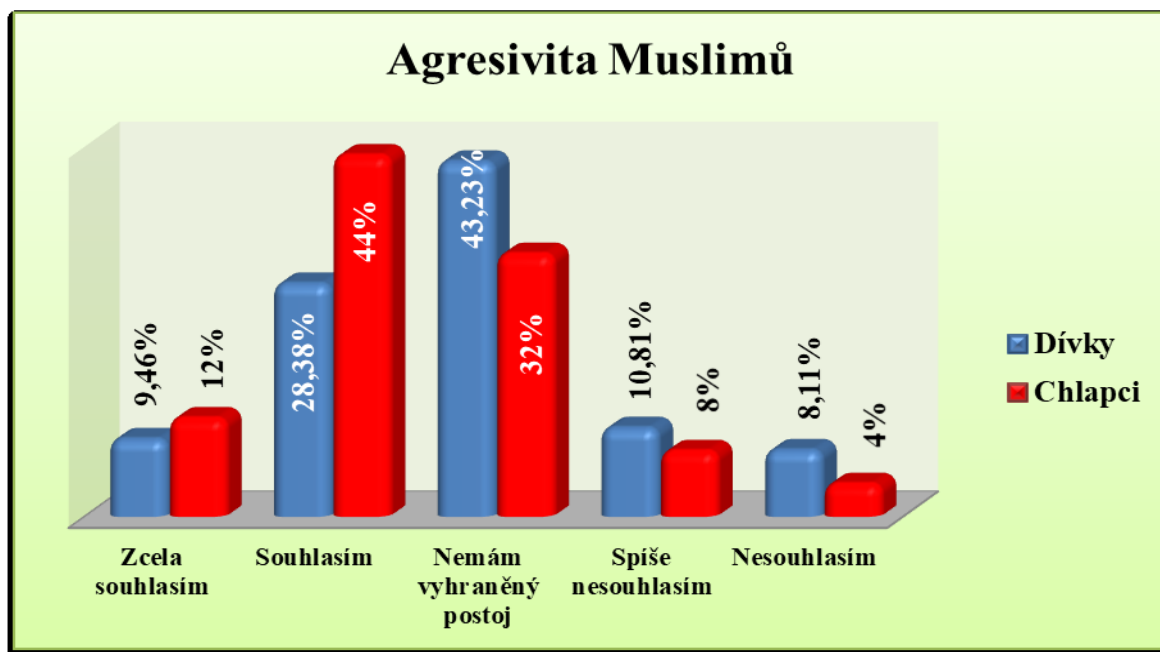
Z odpovědí vyplývá, že kladný vztah k muslimům mají 4(5 %) dívky a 2(4 %) chlapci, spíše kladný vztah uvádí 10(14 %) dívek a 3(6 %) chlapců. Rozporuplný vztah uvádí 34(46 %) dívek a 20(40 %) chlapců, spíše záporný vztah má 17(23 %) dívek a 13(26 %) chlapců a záporný vztah uvádí 9(12 %) dívek a 12(24 %) chlapců.

	Dívky		Chlapci		Celkem	
Kladný	4	5,41%	2	4%	6	4,84%
Spíše kladný	10	13,51%	3	6%	13	10,48%
Rozporuplný	34	45,95%	20	40%	54	43,55%
Spíše záporný	17	22,97%	13	26%	30	24,19%
Záporný	9	12,16%	12	24%	21	16,94%

Tabulka č. 4: Vyhodnocení otázky č. 7

Otázka č. 8: Občané muslimské národnosti mají větší sklon k agresivitě než ostatní občané.

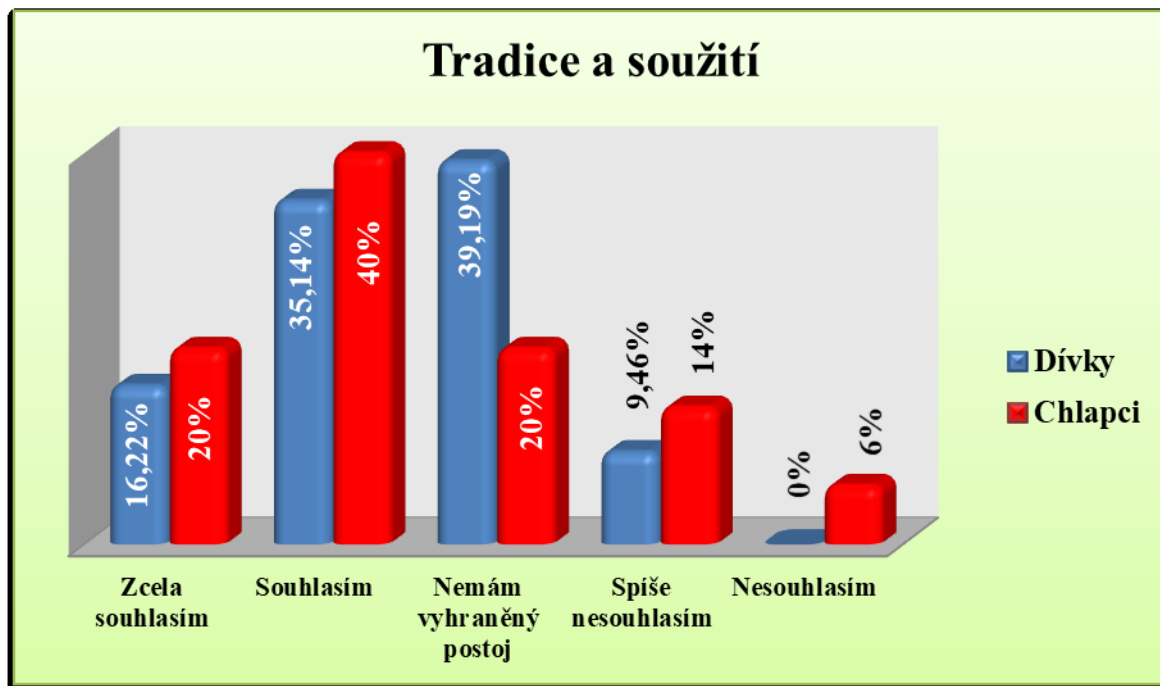
S tímto tvrzením zcela souhlasí 7(9 %) dívek a 6(12 %) chlapců, souhlasí 21(28 %) dívek, 22(44 %) chlapců. Vyhraněný postoj nemá 32(43 %) dívek a 16(32 %) chlapců. 8(11 %) dívek a 4(8 %) chlapců s tímto tvrzením spíše nesouhlasí, 6(8 %) dívek a 2(4 %) chlapci nesouhlasí.

Graf č. 4: Vyhodnocení otázky č.8

Otázka č. 9: Odlišné tradice muslimské kultury by neměly být rozhodující pro společné soužití s jinou kulturou.

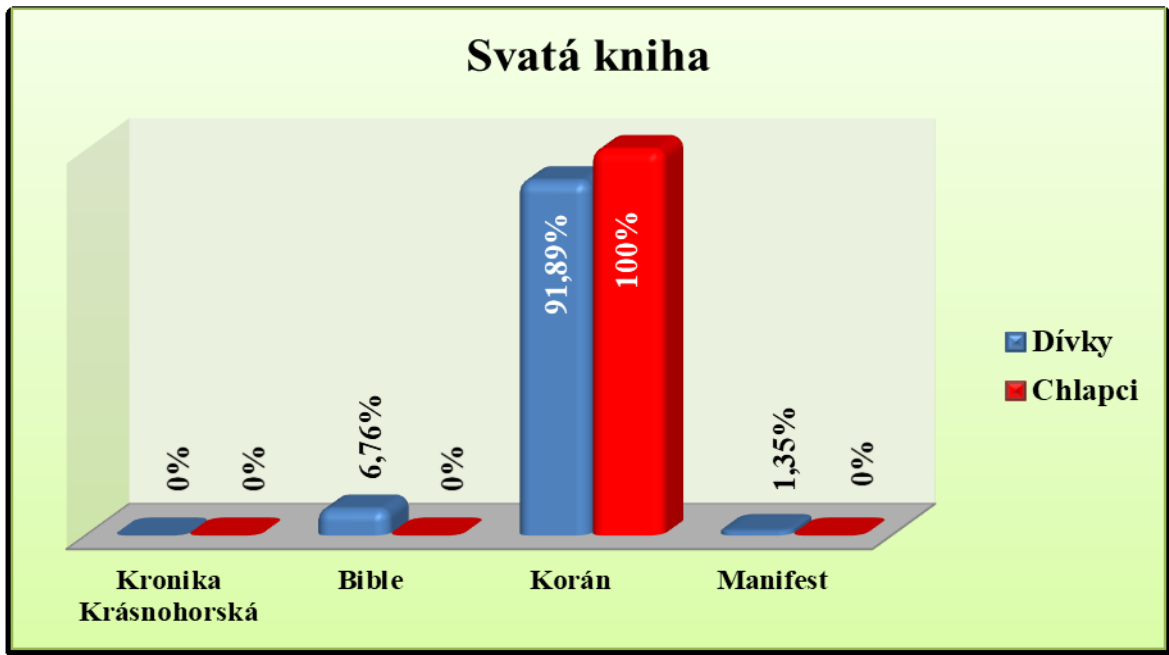
S tímto konstatováním zcela souhlasilo 12(16 %) dívek a 10(20 %) chlapců, souhlasilo 26 (35 %) dívek a 20(40 %) chlapců, vyhraněný postoj udalo 29(39 %) dívek a 10(20 %) chlapců, spíše nesouhlasilo 7(9 %) dívek a 7(14 %) chlapců, nesouhlasilo 0 % dívek a 3(6 %) chlapci.

Graf č. 5: Vyhodnocení otázky č.9

Otázka č. 10: Která kniha je pro islám svatá?

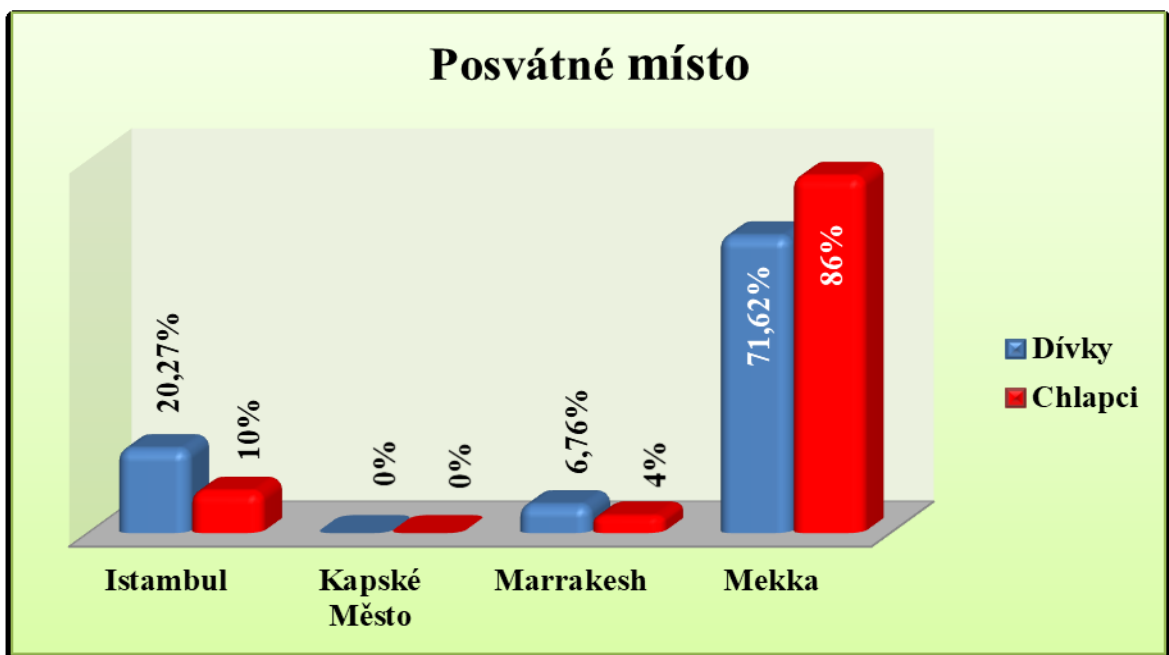
Na tuto otázku odpovědělo správně 68(92 %) dívek a 50(100 %) chlapců. Svatou knihou islámu je Korán. 5(7 %) dívek považuje za svatou knihu islámu Bibli a 1(1 %) dívka uvedla Manifest. Tato otázka sloužila jako otázka kontrolní. Ve srovnání s otázkou č.4 je procento správných odpovědí téměř shodné.

Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 10

Otázka č. 11: Pro vyznavače islámského náboženství je nejdůležitějším poutním místem:

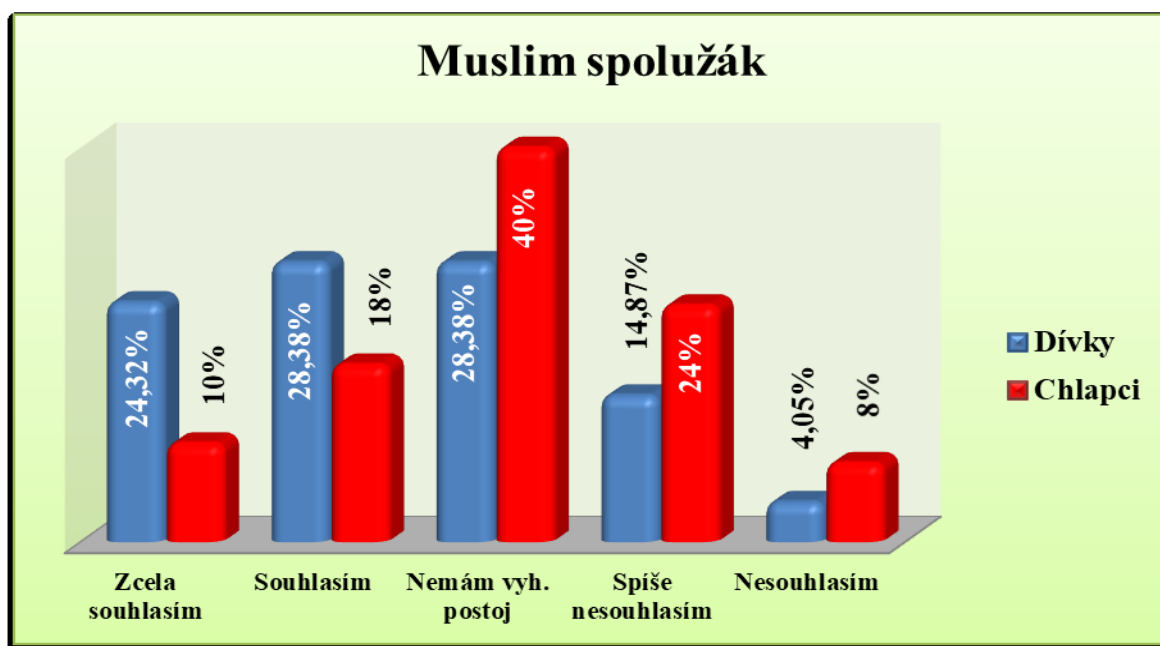
Za nejdůležitější poutní místo je považována Mekka. Tuto správnou odpověď uvedlo 53(72 %) dívek a 43(86 %) chlapců. Istanbul považuje za nejvýznamnější 15(20 %) dívek a 5(10 %) chlapců, 5(7 %) dívek a 2(4 %) chlapci uvedli město Marrakesh.

Graf č. 7: Vyhodnocení otázky č. 11

Otázka č. 12: Nevadilo by mi, kdyby můj spolužák byl muslim.

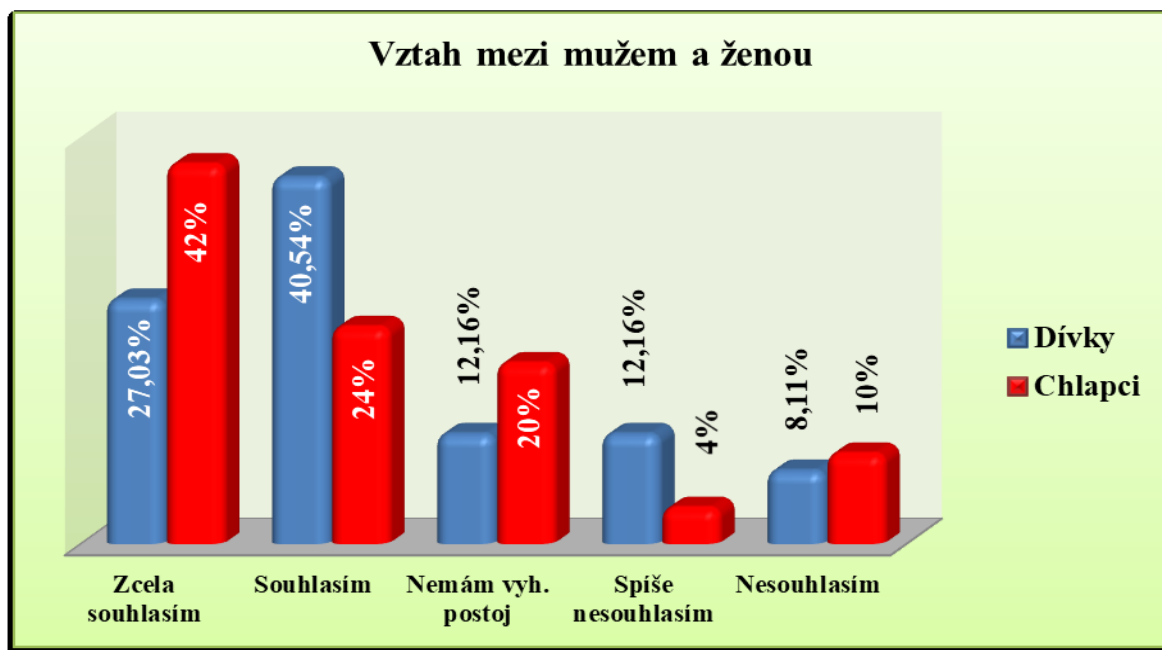
S tímto tvrzením zcela souhlasilo 18(24 %) dívek a 5(10 %) chlapců, souhlasilo 21(28 %) dívek a 9(18 %) chlapců. 21(28 %) dívek a 20(40 %) chlapců uvedlo, že k této otázce nemá vyhraněný postoj, spíše nesouhlasilo 11(15 %) dívek a 12(24 %) chlapců, nesouhlasily 3(4 %) dívky a 4(8 %) chlapci.

Graf č. 8: Vyhodnocení otázky č. 12

Otázka č. 13: Vztahy mezi mužem a ženou v tradičním islámském společenství nejsou rovnoprávné.

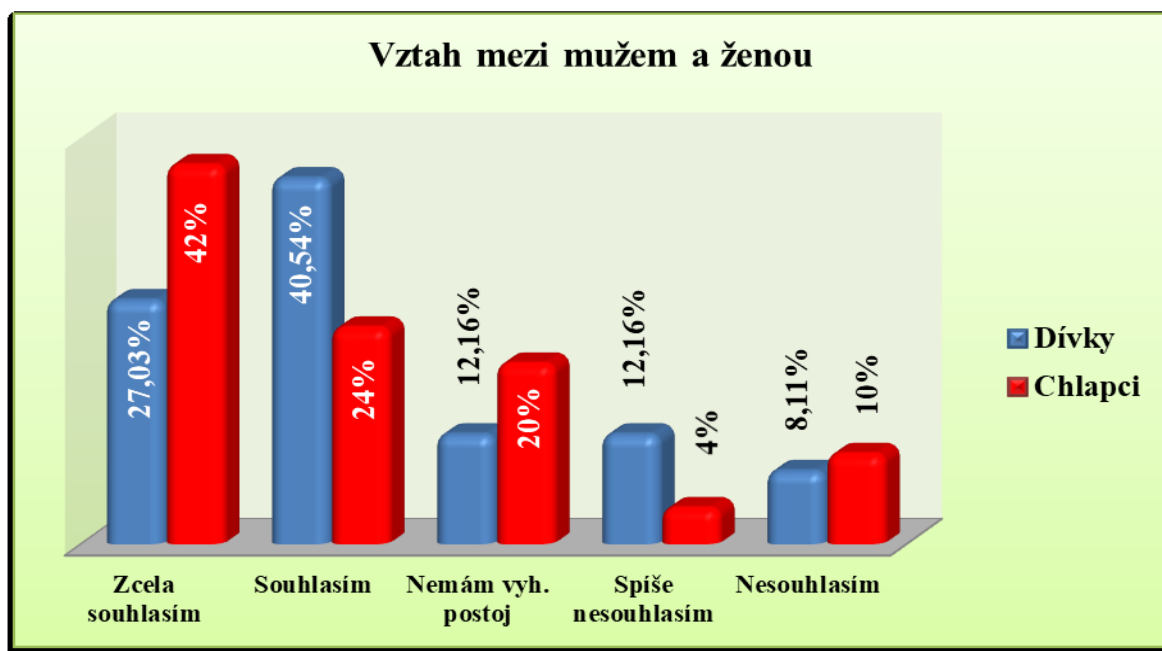
S tímto názorem zcela souhlasí 20(27 %) dívek a 21(42 %) chlapců, souhlasí 30(41 %) dívek a 12(24 %) chlapců, vyhraněný postoj nemá 9(12 %) dívek a 10(20 %) chlapců. Spíše nesouhlasí 9(12 %) dívek a 2(4 %) chlapci, nesouhlasí 6(8 %) dívek a 5(10 %) chlapců.

Graf č. 9: Vyhodnocení otázky č. 13

Otázka č. 13: Vztahy mezi mužem a ženou v tradičním islámském společenství nejsou rovnoprávné.

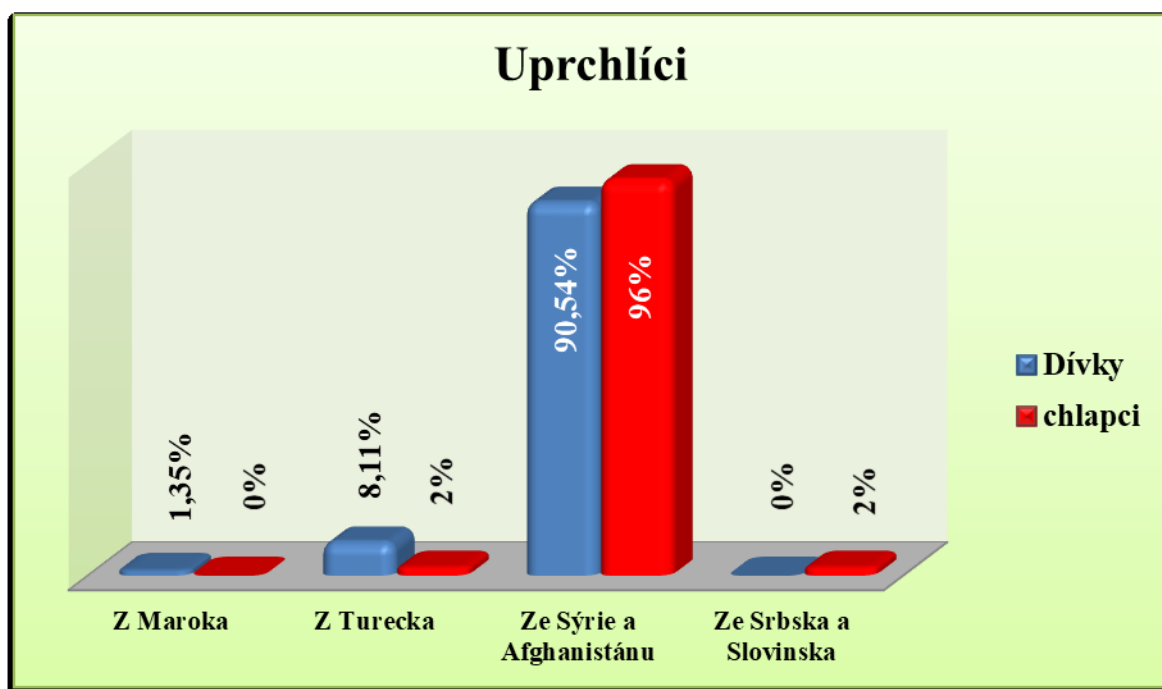
S tímto názorem zcela souhlasí 20(27 %) dívek a 21(42 %) chlapců, souhlasí 30(41%) dívek a 12(24 %) chlapců, vyhraněný postoj nemá 9(12 %) dívek a 10(20 %) chlapců. Spíše nesouhlasí 9(12 %) dívek a 2(4 %) chlapci, nesouhlasí 6(8 %) dívek a 5(10 %) chlapců.

Graf č. 9: Vyhodnocení otázky č. 13

Otázka č. 14: Je vám známo, ze kterých zemí pochází migranti, kterých přichází do Evropy nejvíce?

Správnou odpověď, že nejvíce migrantů přichází do Evropy ze Sýrie a Afghánistánu, uvedlo 67(91 %) dívek a 48(96 %) chlapců. 1(1 %) dívka se domnívá, že pochází z Maroka, 6(8 %) dívek a 1(2 %) chlapec uvedli Turecko a 1(2 %) chlapec si myslí, že ze Srbska a Slovinska.

Graf č. 10: Vyhodnocení otázky č. 14

Otázka č. 15: Tradiční zahalování hlavy vnímám jako symbol nerovnoprávného postavení žen.

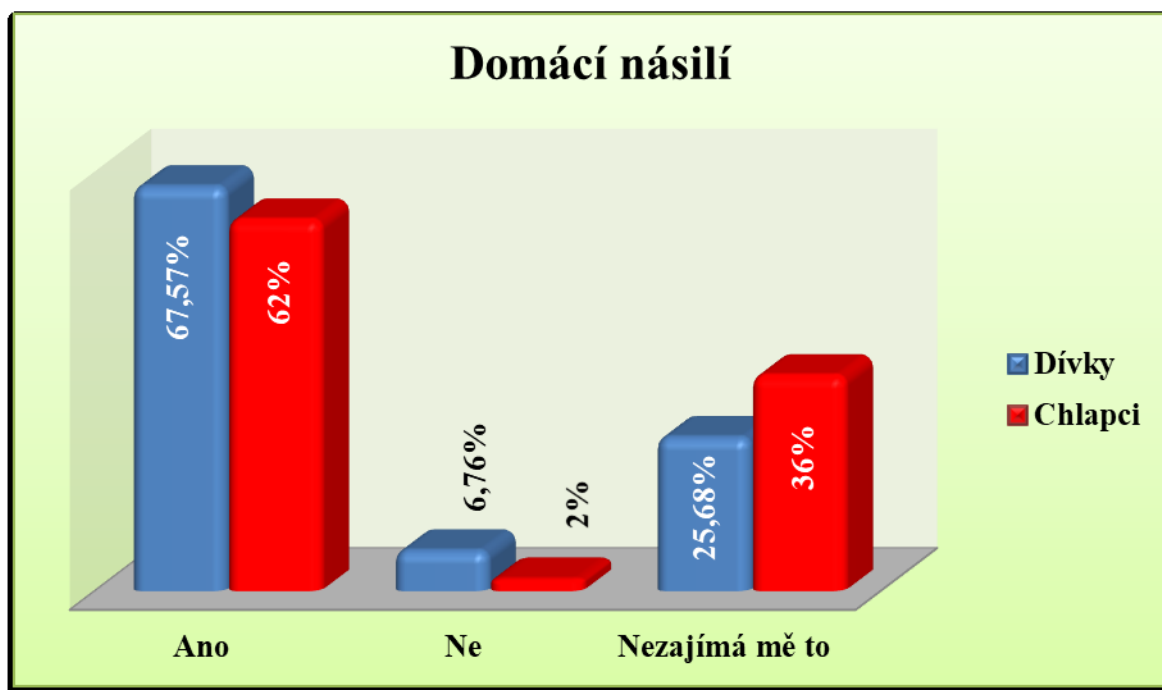
S tímto názorem zcela souhlasí 18(24 %) dívek a 10(20 %) chlapců, souhlasí 32(43 %) dívek a 18(36 %) chlapců, vyhraněný postoj nemá 18(24 %) dívek a 14(28 %) chlapců. S názorem spíše nesouhlasí 3(4 %) dívky a 2(4 %) chlapci a nesouhlasí 3(4 %) dívky a 6(12 %) chlapců.

	Dívky		Chlapci		Celkem	
Zcela souhlasím	18	24,32%	10	20%	28	22,58%
Souhlasím	32	43,24%	18	36%	50	40,32%
Nemám vyhraněný postoj	18	24,32%	14	28%	32	25,81%
Spíše nesouhlasím	3	4,05%	2	4%	5	4,03%
Nesouhlasím	3	4,05%	6	12%	9	7,26%

Tabulka č. 5: Vyhodnocení otázky č. 15

Otázka č. 16: Je mi známo, že domácí násilí v Afghánistánu je velmi časté.

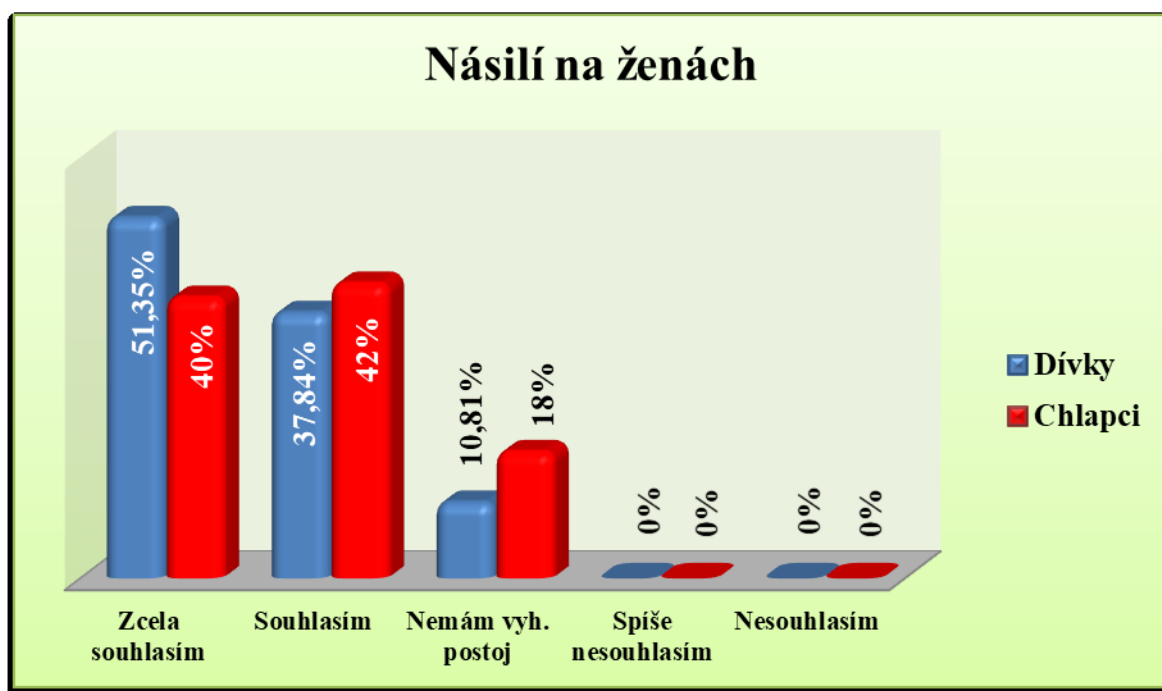
Kladně odpovědělo na tuto otázku 50(68 %) dívek a 31(62 %) chlapců, záporně odpovědělo 5(7 %) dívek a 1(2 %) chlapec. 19(26 %) dívek a 18(36 %) chlapců uvedlo, že je to nezajímá.

Graf č. 11: Vyhodnocení otázky č. 16

Otázka č. 17: Násilí, které je páčáno na muslimských ženách ve mně vzbuzuje odpor.

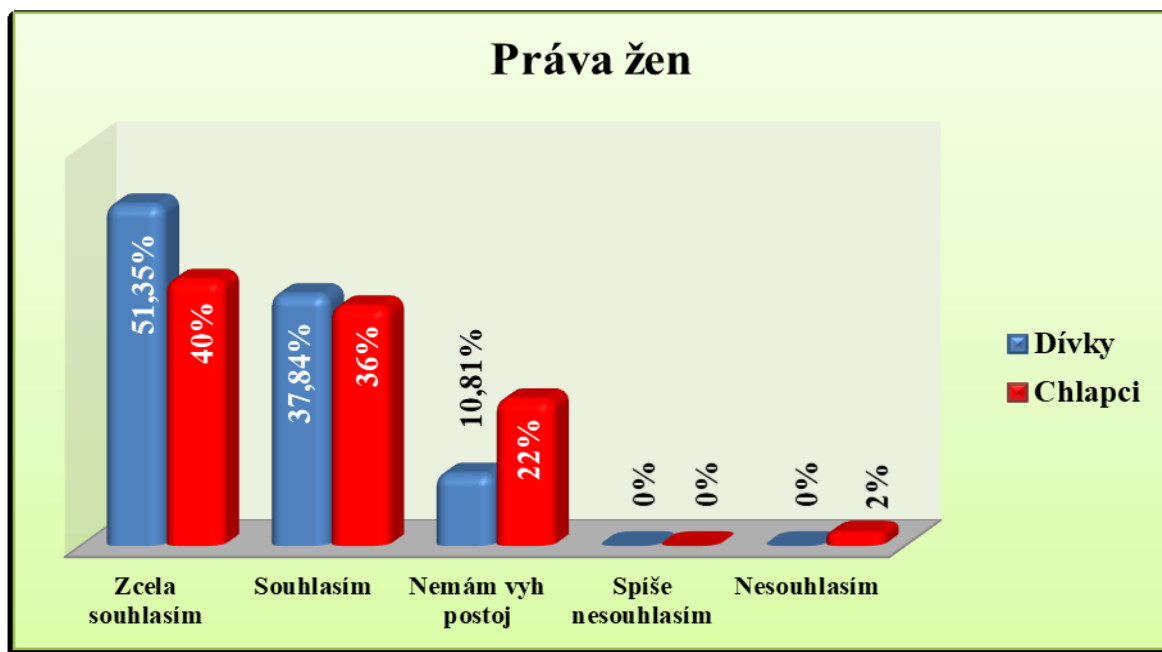
S tímto tvrzením zcela souhlasí 38(51 %) dívek a 20(40 %) chlapců, souhlasí 28(38 %) dívek a 21(42 %) chlapců, vyhraněný postoj nemá 8(11 %) dívek a 9(18 %) chlapců. Nesouhlas nevyjádřil žádný z žáků.

Graf č. 12: Vyhodnocení otázky č. 17

Otázka č. 18: Domnívám se, že práva žen v této zemi jsou velmi omezena a měla by být rozšířena tak, aby se ženy mohli této situaci bránit.

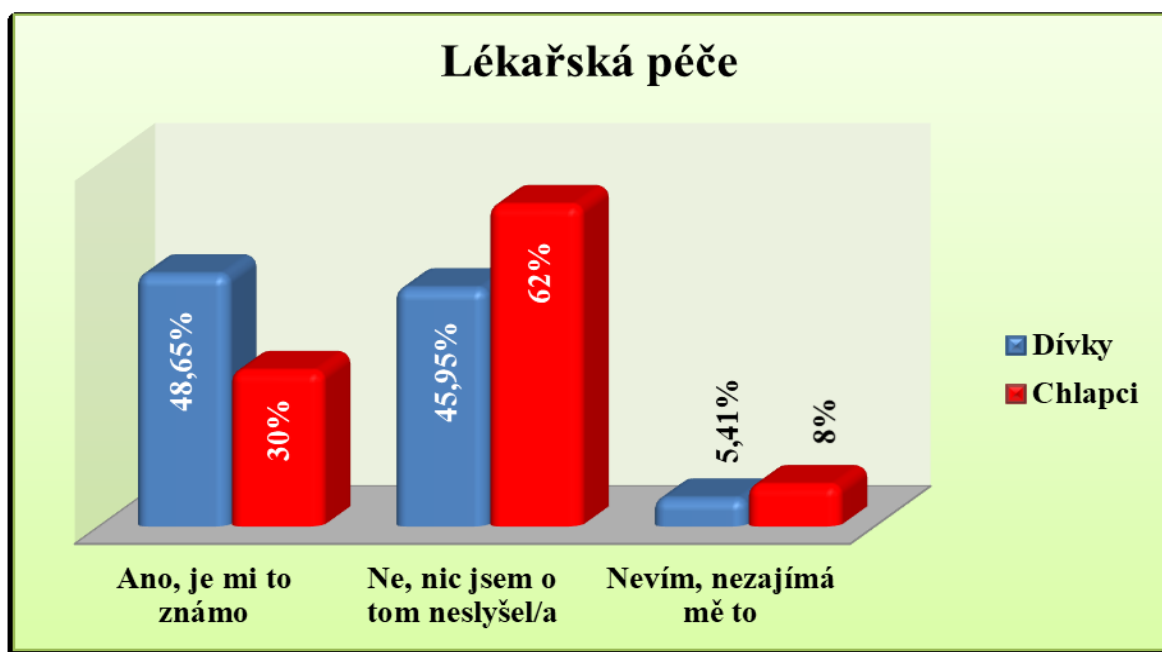
S tímto výrokem zcela souhlasí 38(51 %) dívek a 20(40 %) chlapců, souhlasí 28(38 %) dívek a 18(36 %) chlapců. Vyhraněný postoj nemá 8(11 %) dívek a 11(22 %) chlapců. S výrokem nesouhlasí jen 1(2 %) dotazovaný chlapec.

Graf č. 13: Vyhodnocení otázky č. 18

Otázka č. 19: Vím, že většina žen v Afghánistánu nemá téměř žádnou lékařskou péči.

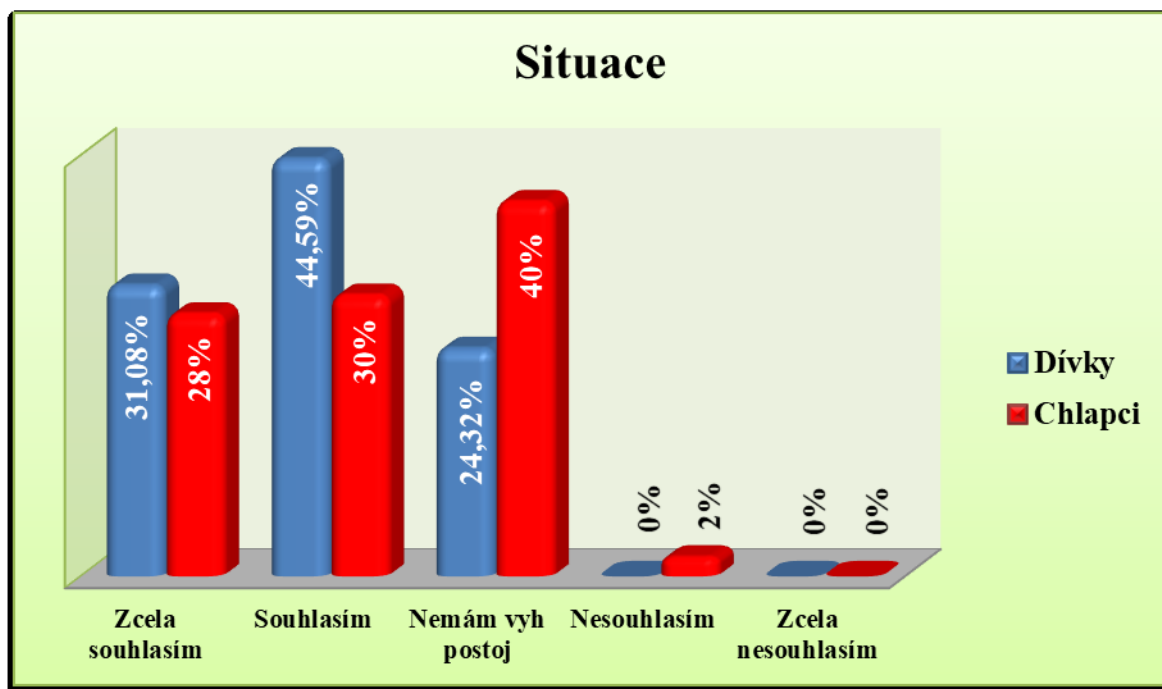
Na tuto otázku odpovědělo kladně 36(49 %) dívek a 15(30 %) chlapců, záporně 34(46 %) dívek a 31(62 %) chlapců. Tento problém nezajímá 4(5 %) dívky a 4(8 %) chlapce.

Graf č. 14: Vyhodnocení otázky č. 19

Otázka č. 20: Tato situace ve mně vzbuzuje rozhořčení.

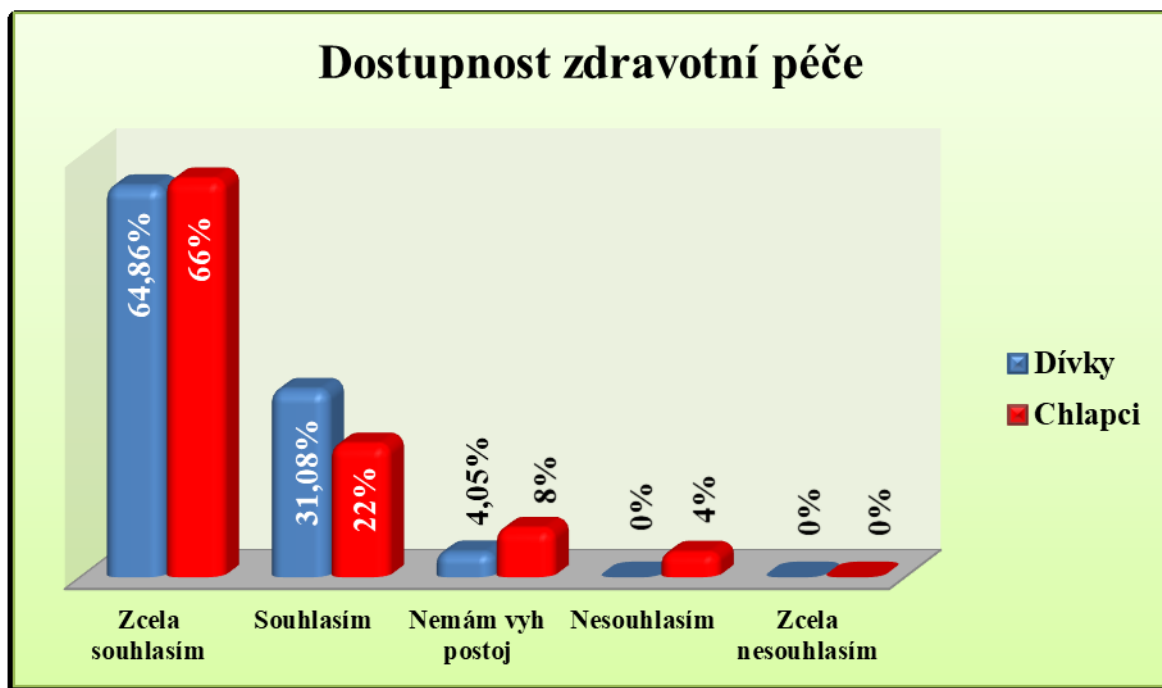
S tímto názorem zcela souhlasí 23(31 %) dívek a 14(28 %) chlapců. Souhlas vyjádřilo 33(45 %) dívek a 15(30 %) chlapců. Vyhraněný postoj nemá 18(24 %) dívek a 20(40 %) chlapců. Nesouhlasně odpověděl 1(2 %) chlapec.

Graf č. 15: Vyhodnocení otázky č. 20

Otázka č. 21: Domnívám se, že zdravotní péče v této zemi by měla být dostupná všem bez ohledu na jejich pohlaví.

S tímto postojem zcela souhlasí 48(65 %) dívek a 33(66 %) chlapců, souhlas vyjádřilo 23(31 %) dívek a 11(22 %) chlapců. Vyhraněný postoj k tomuto problému nemají 3(4 %) dívky a 4(8 %) chlapců. Nesouhlasili 2(4 %) chlapci.

Graf č. 16: Vyhodnocení otázky č. 21

8 INTERPRETACE VÝZKUMU

V následující kapitole jsou shrnuty výsledky dotazníkového šetření. Hlavním výzkumným cílem této práce bylo zjistit, jaké znalosti mají žáci středních škol o islámské kultuře a náboženství a jaké jsou jejich postoje k islámu. K naplnění hlavního cíle sloužily cíle dílčí. Odpovědi na ně, byly zjišťovány prostřednictvím otázek v dotazníku.

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 124 žáků, z toho bylo 60 % dívek a 40 % chlapců. Žáci byli studenty střední školy, z toho 54 % navštěvovalo II. ročník, 18 % III. ročník a 28 % IV. ročník. Zjišťovala jsem také, jak velké je bydliště, ve kterém žáci žijí. Z výsledků vyplynulo, že počet dívek i chlapců bydlících v jednotlivých lokalitách je překvapivě vyrovnaný. Nejvíce žáků uvedlo jako místo bydliště město nad 10 000 obyvatel.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, zda žáci středních škol znají základní prvky islámského náboženství. K ověření znalostí žáků byly použity otázky 4, 5, 6, 10, 11. Z odpovědí vyplývá, že 99 % žáků ví, která kniha je pro islám svatou. Dobu vzniku islámu zařadilo do 7. století jen 39 žáků. Zde jsem doufala ve vyšší procento správných odpovědí. Zakladatele islámu zná 93 % žáků a také Mekku jako nejdůležitější poutní místo uvedlo správně 78 % žáků. Vysoké procento správných odpovědí na tyto otázky považuji za ukazatel dobrých znalostí žáků.

Dalším cílem bylo zjistit, jaké postoje žáci zaujímají k muslimské národnosti a ke společnému soužití. K ověření těchto postojů byly použity otázky 7, 8, 9, 12 a 13. Svůj vztah k muslimům hodnotilo 44 % žáků jako rozporuplný. Předpokládala jsem, že bude spíše záporný. 39 % žáků nemá vyhraněný postoj k tomu, zda mají občané muslimské národnosti větší sklon k agresivitě než ostatní občané. Nevyhraněnost tohoto postoje může souviset s malou informovaností žáků. S tím, že odlišné tradice muslimské kultury by neměly být rozhodující pro společné soužití s jinou kulturou, souhlasí 37 % žáků. 30 % žáků nemá vyhraněný postoj, k tomu, zda by mu nevalil muslimský spolužák. Zde je vidět, že postoje žáků vůči muslimům nejsou ani výrazně pozitivní, ani negativní. Z toho je možno soudit, že muslimské spolužáky by přijali stejně jako ostatní.

Následujícím cílem bylo zjistit, zda žáci středních škol ví, odkud přichází do Evropy nejvíce migrantů. Na tuto otázku odpovědělo 93 % žáků správně. Tak vysoký podíl správných odpovědí jsem neočekávala. Lze z něj usoudit, že žáci jsou v této otázce dobře informováni.

Jedním z dalších cílů je zjistit, jaký postoj zaujímají žáci k tradičnímu zahalování muslimských žen, zda jej vnímají jako symbol jejich nerovnoprávného postavení. K ověření tohoto postoje byla použita otázka č. 15. 40 % žáků vyjádřilo kladný postoj a souhlasí s tvrzením, že tradiční zahalování žen vnímají jako symbol jejich nerovnoprávného postavení.

Cílem bylo také zjistit, jaký postoj zaujímají žáci k páčání domácího násilí vůči muslimským ženám v Afghánistánu. K ověření tohoto postoje byly použity otázky č.16, 17, 18. 65 % žáků je známo, že domácí násilí v Afghánistánu je velmi časté. 47 % zcela souhlasí s tvrzením, že násilí páchané na Afghánských ženách u nich vzbuzuje odpor. Z žáků 47 % také zcela souhlasí s tím, že práva žen jsou v této zemi velmi omezena a měla by být rozšířena ve prospěch žen, aby se této situaci mohly bránit. Tyto odpovědi ukazují, že postavení žen není žákům lhostejné a násilí na nich páchané odsuzují. To také poukazuje na jejich rozvinuté prosociální cítění.

Posledním cílem bylo zjistit, zda jsou žáci informováni o velmi nízké úrovni zdravotní péče, která je poskytována afghánským ženám a jaký postoj k této situaci zaujímají. K ověření tohoto cíle byly použity otázky č. 19, 20, 21.

Z odpovědí vyplývá, že 52 % žáků neslyšela a není seznámena tím, že většina žen v Afghánistánu nemá žádnou lékařskou péči. Tato situace vzbuzuje rozhořčení u 69 % žáků. 65 % žáků zcela souhlasí, s domněnkou, že zdravotní péče v této zemi by měla být dostupná všem, bez ohledu na jejich pohlaví. I když žáci nebyli s tímto problémem dostatečně seznámeni, rozhořčuje je a chtějí by jej řešit ve prospěch žen. Tento postoj je zajímavý a také poukazuje na jejich vysoké sociální cítění.

9 DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

9.1 Diskuse

Dotazníkový průzkum nás seznámil se znalostmi islámské kultury a náboženství žáků středních škol a postoji k nim. Výsledky, vyplývající z výzkumu, byly očekávány. Bylo zjištěno, že žáci středních škol mají dobré znalosti v oblasti základních pojmů islámské kultury a náboženství. Postoje těchto žáků jsou v souladu s pozitivním sociálním cítěním. U odpovědí, kdy žáci neměli vyhraněný postoj, můžeme předpokládat více důvodů, které je vedly ke zvolení takové odpovědi. Téma pro žáky nemuselo být aktuální nebo se mohli bát vyjádřit svůj názor, který by mohl být odlišný od názorů většiny.

Jejich postoje mohou být ovlivněny médii a názory některých politických stran, které představují islám jako násilné náboženství, často spojované s Islámským státem. Může se v nich odrážet neznalost islámu, protože česká většina nemá s muslimy zkušenosti. Mohou být vnímány jako hrozba pro naše bezpečí. Pocit ohrožení může mít svůj podíl na negativních postojích žáků.

Multikulturalismus je v současné době, více než jindy, nezbytným pro klidné soužití a porozumění si s jinými kulturami, které k nám do Evropy přicházejí. Se základy jednotlivých kultur seznamuje nadcházející mladá generace multikulturní výchova. Výchova k myšlení v globálních a evropských souvislostech prohlubuje pozitivní postoje k rozmanitosti kultur. Vede ke vztahu k tradičním evropským hodnotám. Odlišnost kultur lze využít jako příležitost k obohacení.

9.2 Doporučení pro praxi

Tato bakalářská práce zkoumala znalosti a postoje žáků středních škol v oblasti islámské kultury a náboženství. Výsledky výzkumu podávají informace o znalostech a postojích žáků a mohou sloužit pedagogům, kteří multikulturní výchovu vyučují nebo se touto tematikou zabývají. Položené otázky mohou být podnětem pro obsáhlejší výzkum.

Žáky je potřeba motivovat, aby pracovali nejen na sobě, ale i na dobrých vztazích ve škole a místě svého bydliště. Je nutné je vést k rozumnému užívání médií.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla zaměřena na výzkum znalostí žáků středních škol o islámské kultuře a náboženství a na postoje, které k nim tito žáci zaujímají. Problematika multikulturního soužití vstoupila v posledních několika letech do popředí zájmu široké veřejnosti. Za důvod tohoto zájmu můžeme považovat značný nárůst počtu migrantů, kteří přicházejí do Evropy. Tím se nás tento problém bezprostředně dotýká. Příslušníci muslimské společnosti mají svá kulturní specifika, která jsou od našich značně odlišná. Tyto odlišnosti mohou vzbuzovat nejistotu a pocit neporozumění. Je v zájmu nás všech, této kultuře porozumět a seznámit se s jejími odlišnostmi, hledat cestu, jak žít ve vzájemné shodě a společném prostoru, tak, aby to bylo přínosem pro všechny. Teoretická část nás měla seznámit se základními pojmy, které se týkají této problematiky a měla být základem pro část praktickou. Výzkum byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření. Jeho výsledky nás seznámily se znalostmi, které mají o této kultuře a náboženství žáci středních škol a také s postoji, které zaujímají k tomuto tématu.

Z výsledků výzkumu je možno konstatovat, že žáci znají význam základních pojmů islámské kultury i náboženství. Svůj vztah k muslimům a jejich náboženství považuje většina žáků za nevyhraněný, stejný postoj mají i k otázce týkající se zvýšené agresivity muslimů. Většina si myslí, že odlišné islámské tradice by neměly být rozhodující pro společné soužití s jinou kulturou. K tomu, zda by jim vadil ve třídě muslimský spolužák, zaujala většina rozporuplný postoj. Většina žáků uvedla, že tradiční zahalování muslimských žen vnímá jako symbol jejich nerovnoprávného postavení. U většiny žáků vzbuzuje násilí páchané na těchto ženách odpor a souhlasí s rozšířením práv ve prospěch žen. Většina žáků není seznámena s tím, že je ženám poskytována velmi špatná lékařská péče, i když se v následující otázce vyjádřili, že je tato situace rozhořčuje. Většina souhlasí s tím, aby byla lékařská péče poskytována všem bez rozdílu.

Myslím si, že multikulturní výchova ve školách má pro žáky nemalý význam. Zařazení hodin multikulturní výchovy by mělo být součástí výuky na všech středních školách. Ve svém životě se žáci budou setkávat s občany rozlišných kultur a národností. Neznalost jejich zvyků by mohla vést ke vzájemnému komunikačnímu nedorozumění.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARŠA, Pavel, 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: CDK. ISBN 80-7325-020-9
- [2] BURYÁNEK, Jan, 2002. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísni. ISBN 80-7106-614-1
- [3] ČÁP, Jan a Jiří Mareš, 2001. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-463-X
- [4] GULOVÁ, Lenka, Eva ŠTĚPAŘOVÁ, 2004. *Multikulturní výchova v teorii a praxi*. Vyd. Katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty MU v Brně. ISBN 80-86633-14-4
- [5] HLADÍK, Jakub, 2006. *Multikulturní výchova (Socializace a integrace menšin)*. Vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 80-7318-424-9
- [6] HARTL, Pavel, Helena HARTLOVÁ, 2009. *Psychologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-569-1
- [7] HIRT, Tomáš. 2005. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit*. Vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 80-86898-22-9
- [8] HUNTINGTON, Samuel P., 2001. *Střet civilizací*. Vyd. Michal Rybka- RYBKA PUBLISHER. ISBN 80-86182-49-5
- [9] CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-5326-3
- JAKOUBEK, Marek, 2005. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: (antropologická perspektiva)*. Editor Tomáš Hirt. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Tomáš Čeněk. ISBN 80-868-9822-9
- [10] KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2
- [11] KOPECKÝ, René, Charif BAHBOUH, 2014. *Co je dobré vědět o arabském a islámském světě*. Vyd. nakladatelství Dar Ibn Rushd. ISBN 978-80-86149-88-2
- [12] KROPÁČEK, Luboš, 2002. *Islám a západ: historická paměť a současná krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad ISBN 80-7021-540-2

- [13] LEONTIYEVA, Yana a Martin VÁVRA, 2009. *Postoje k imigrantům*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 978-80-7330-173-6
- [14] MENDEL, Miloš, 2007. *Islám v srdci Evropy*. Vyd. 1. Praha: Academia ISBN 978-80-200-1554-9
- [15] MISTRÍK, Erich, 2000. *Multikultúrna výchova v príprave učiteľov*. Vyd. 1. Bratislava: IRIS. ISBN 80-89018-10-6
- [16] MOREE, Dana, 2015. *Základy interkulturního soužití*. Vyd. 1. Portál, s.r.o. ISBN 978-80-262-0915-7
- [17] MOREE, Dana, 2008. *Než začneme s multikulturní výchovou*. Vyd. 1. Praha: Člověk v tísní, o.p.s. ISBN 978-80-86961-61-3
- [18] ONG, Aihva, 2004. *Global Assemblages: technology, politics, and ethics as anthropological problems*. Vyd. 1. Wiley-Blackwel. ISBN-13: 978-1405123587
- [19] OSTŘANSKÝ, Bronislav, 2014. *Atlas muslimských strašáků*. Vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2428-2
- [20] PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3
- [21] PREISSOVÁ KREJČÍ, Andrea, 2016. *Za hranice multikulturalismu*. Vyd. 1. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4966-1
- [22] PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3069-1
- [23] PRŮCHA, Jan, 2006. *Multikulturní výchova*. Vyd. 1. Praha: Triton. ISBN 80-7254-866-2
- [24] PRŮCHA, Jan, 2000. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál. ISBN 80-7178-399-4
- [25] SOBKOVÁ, Petra, Milena ÖBRINK HOBZOVÁ, 2016. *Odrazy emocí v postojích k imigrantům*. Vyd. 1. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5078-0
- [26] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

č. Číslo

např. Například

n. l. našeho letopočtu

s. strana

sv. svazek

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Vyhodnocení otázka č. 3	32
Graf č. 2 – Vyhodnocení otázka č. 4	33
Graf č. 3 – Vyhodnocení otázky č. 6	34
Graf č. 4 – Vyhodnocení otázka č. 8	35
Graf č. 5 – Vyhodnocení otázky č. 9	36
Graf č. 6 – Vyhodnocení otázky č. 10	37
Graf č. 7 – Vyhodnocení otázky č. 11	37
Graf č. 8 – Vyhodnocení otázky č. 12	38
Graf č. 9 – Vyhodnocení otázky č. 13	39
Graf č. 10 – Vyhodnocení otázky č. 14	40
Graf č. 11 – Vyhodnocení otázky č. 16	41
Graf č. 12 – Vyhodnocení otázky č. 17	42
Graf č. 13 – Vyhodnocení otázky č. 18	43
Graf č. 14 – Vyhodnocení otázky č. 19	43
Graf č. 15 – Vyhodnocení otázky č. 20	44
Graf č. 16 – Vyhodnocení otázky č. 21	45

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Vyhodnocení otázky č. 1	31
Tabulka č. 2 – Vyhodnocení otázky č. 2	31
Tabulka č. 3 – Vyhodnocení otázky č. 5	34
Tabulka č. 4 – Vyhodnocení otázky č. 7	35
Tabulka č. 5 – Vyhodnocení otázky č. 15	41

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník

.

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení studující,

jmenuji se Olga Randulová, jsem studentkou 3. ročníku Sociální pedagogiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Ráda bych Vás požádala o vyplnění mého dotazníku k bakalářské práci, která se zaměřuje na problematiku islámské kultury a náboženství pohledem žáků středních škol. Dotazník je zcela anonymní a výsledky budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 10 minut.

Děkuji za spolupráci při vyplňování dotazníku.

Pohlaví: a) žena b) muž

1. Jaký ročník střední školy navštěvujete?
 - a) 2 ročník
 - b) 3. ročník
 - c) 4. ročník

2. Místo mého bydliště je:
 - a) Vesnice nebo obec do 5000 obyvatel
 - b) Město do 10 000 obyvatel
 - c) Město nad 10 000 obyvatel

3. Která kniha je svatou knihou islámu?
 - a) Bible
 - b) Mahájána
 - c) Korán
 - d) Manifest

4. Do jaké doby byste zařadil(a) vznik tohoto náboženství?
 - a) V 7. stol.
 - b) Asi před 3000 lety

- c) Koncem 17. stol
 - d) Kolem počátku našeho letopočtu
5. Kdo je považován za „zakladatele“ náboženství islámu?
- a) Buddha
 - b) Ježíš Nazaretský
 - c) Prorok Muhammad
6. Jak hodnotíte Váš vztah k muslimům?
- a) Kladný
 - b) Spíše kladný
 - c) Rozporuplný
 - d) Spíše záporný
 - e) Záporný
7. Občané muslimské národnosti mají větší sklon k agresivitě než ostatní občané.
- a) Zcela souhlasím
 - b) Souhlasím
 - c) Nemám vyhraněný postoj
 - d) Spíše nesouhlasím
 - e) Zcela nesouhlasím
8. Odlišné tradice muslimské kultury by neměly být rozhodující pro společné soužití s jinou kulturou.
- a) Zcela souhlasím
 - b) Souhlasím
 - c) Nemám vyhraněný postoj
 - d) Spíše nesouhlasím
 - e) Zcela nesouhlasím
9. Která kniha je pro islám svatá?
- a) Kronika krásnohorská

- b) Bible
- c) Korán
- d) Manifest

10. Pro vyznavače islámského náboženství je nejdůležitějším poutním místem:

- a) Istanbul
- b) Kapské město
- c) Marrakesh
- d) Mekka

11. Nevadilo by mi, kdyby můj spolužák byl muslim.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Zcela nesouhlasím

12. Vztahy mezi mužem a ženou v tradičním islámském společenství nejsou rovnoprávné.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Zcela nesouhlasím

13. Je vám známo, ze kterých zemí pochází migranti, kterých přichází do Evropy nejvíce?

- a) Z Maroka

- b) Z Turecka
- c) Ze Sýrie a Afghánistánu
- d) Ze Srbska a Slovinska

14. Tradiční zahalování hlavy vnímám jako symbol nerovnoprávného postavení žen.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Nesouhlasím

15. Je mi známo, že domácí násilí v Afghánistánu je velmi časté.

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevěnoval jsem tomuto tématu pozornost, nezajímá mě to

16. Násilí, které je páčáno na afghánských ženách ve mně vzbuzuje odpor.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Nesouhlasím

17. Domnívám se, že práva žen v této zemi jsou velmi omezena a měla by být rozšířena tak, aby se ženy mohly této situaci bránit.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Nesouhlasím
- e) Zcela nesouhlasím

18. Vím, že většina žen v Afghánistánu nemá téměř žádnou lékařskou péči.

- a) Ano, je mi to známo
- b) Ne, nic jsem o tomto tématu neslyšel
- c) Nevím, nezajímá mě to

19. Tato situace ve mně vzbuzuje rozhořčení.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Nesouhlasím
- e) Zcela nesouhlasím

20. Domnívám se, že zdravotní péče v této zemi by měla být dostupná všem bez ohledu na jejich pohlaví.

- a) Zcela souhlasím
- b) Souhlasím
- c) Nemám vyhraněný postoj
- d) Nesouhlasím
- e) Zcela nesouhlasím